

บทที่ 5

วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิรูปการเลือกตั้งไทย

การศึกษาวิจัยเรื่องการปฏิรูปการเลือกตั้ง โดยศึกษาเปรียบเทียบแนวความคิดของนักการเมืองกับข้าราชการประจำนั้น เป็นการศึกษาโดยอาศัยแบบสอบถามจากนักการเมืองและข้าราชการประจำ เป็นเครื่องมือวัดในการค้นหาความแตกต่างของแนวความคิดในการปฏิบัติการเลือกตั้งไทย สำหรับในการวิเคราะห์ผู้ศึกษาวิจัยได้ข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามและจากการสัมภาษณ์เพิ่มเติม ผู้ศึกษาวิจัยได้นำคำตอบจากแบบสอบถามและจากการสัมภาษณ์เพิ่มเติม มาวิเคราะห์และนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนั้น ไปทำการวิเคราะห์ทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์ โดยโปรแกรมสำเร็จ SPSS (Statistical Package for the Social Science) ที่ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย การคำนวณอัตราส่วนร้อยละ และการเปรียบเทียบแนวความคิดของนักการเมืองและข้าราชการประจำ โดยใช้สถิติ t - test

เกณฑ์กำหนดระดับแนวความคิดเห็นในข้อมูลแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้คือ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	มีน้ำหนักคะแนนเท่ากับ	5
เห็นด้วย	มีน้ำหนักคะแนนเท่ากับ	4
ไม่แน่ใจ	มีน้ำหนักคะแนนเท่ากับ	3
ไม่เห็นด้วย	มีน้ำหนักคะแนนเท่ากับ	2
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	มีน้ำหนักคะแนนเท่ากับ	1

ตารางที่ 5.1 : แสดงค่าเฉลี่ยของคะแนน แนวความคิด และความหมายในการปฏิรูปการเลือกตั้ง

ค่าเฉลี่ยของคะแนน	ระดับค่านิยม / ความหมาย
5.0	สูงมาก
4.5	ค่อนข้างสูงมาก
4.0	สูง
3.5	ค่อนข้างสูง
3.0	ปานกลาง
2.5	ค่อนข้างต่ำ
2.0	ต่ำ
1.5	ค่อนข้างต่ำมาก
1.0	ต่ำมาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่องการปฏิรูปการเลือกตั้ง ศึกษาเปรียบเทียบแนวความคิดของนักการเมืองและข้าราชการประจำ ซึ่งได้อาศัยแบบสอบถามเป็นเครื่องมือวัด พร้อมทั้งสัมภาษณ์เพิ่มเติม ผู้ศึกษาวิจัยได้นำคำตอบจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์และนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านสถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ เพศ ระดับอายุ อาชีพ และการศึกษา โดยนำเสนอในรูปของจำนวนร้อยละ

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิรูปการเลือกตั้งเป็นส่วนรวม และวิเคราะห์ความแตกต่างของแนวความคิดของนักการเมืองและข้าราชการประจำ ที่มีต่อประเด็นการปฏิรูปการเลือกตั้งทั้ง 9 ประเด็น

รายละเอียดของข้อมูลแต่ละส่วนมีดังนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะข้อมูลด้านสถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย โดยเก็บข้อมูลจากนักการเมือง จำนวน 222 คน และข้าราชการประจำ จำนวน 213 คน พบว่า

เพศ นักการเมืองเป็นเพศชายร้อยละ 93.4 รองลงมาเป็นเพศหญิงร้อยละ 6.6 ส่วนข้าราชการประจำเป็นเพศชายร้อยละ 64.6 รองลงมาเป็นเพศหญิงร้อยละ 35.4

อายุ นักการเมืองส่วนใหญ่ร้อยละ 70.7 มีระดับอายุ 41 - 60 ปี รองลงมาก็คือระดับอายุ 31 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.7 และระดับอายุ 26 - 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 1.6 สำหรับข้าราชการประจำส่วนใหญ่ร้อยละ 67.9 มีระดับอายุ 41 - 60 ปี รองลงมาก็คือระดับอายุ 31 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.5 และระดับอายุ 26 - 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 11.6 อายุเฉลี่ยของนักการเมืองและข้าราชการประจำคือ 45 ปี

การศึกษา นักการเมืองส่วนใหญ่ร้อยละ 54.4 จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี รองลงมาก็คือจบการศึกษาในระดับปริญญาโทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 31.7 และจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ประกาศนียบัตร / ปวช. ประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 9.8, 3.3 และ 0.8 ตามลำดับ สำหรับข้าราชการประจำส่วนใหญ่ ร้อยละ 56.5 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี รองลงมาก็คือ จบการศึกษาในระดับปริญญาโท ร้อยละ 32.2 และจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ประกาศนียบัตร / ปวช. คิดเป็นร้อยละ 6.3 และ 5.0 ตามลำดับ

อาชีพ ประกอบอาชีพเป็นนักการเมืองคิดเป็นร้อยละ 51.03 และรองลงมาเป็นข้าราชการประจำคิดเป็นร้อยละ 48.97

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิรูปการเลือกตั้งเป็นส่วนรวม และวิเคราะห์ความแตกต่างของแนวความคิดของนักการเมืองและข้าราชการประจำ ที่มีต่อประเด็นการปฏิรูปการเลือกตั้งทั้ง 9 ประเด็น ดังนี้

1. วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกตั้งเป็นส่วนรวม

ผู้ศึกษาได้นำเรื่องที่จะต้องปฏิรูปการเลือกตั้งทั้ง 9 ประเด็น มากำหนดเป็นคำถามในรูปแบบสอบถามทั้งหมด 16 ข้อ เพื่อสอบถามแนวความคิดของนักการเมือง และข้าราชการประจำเป็นส่วนรวม จำนวน 435 คน ผลการสอบถามเป็นดังนี้

ตารางที่ 5.2 : แสดงแนวความคิดเกี่ยวกับการปฏิรูปการเลือกตั้งของนักการเมืองและข้าราชการประจำเป็นส่วนรวม จำนวน 435 คน

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)					ค่าทางสถิติ		ความฉลาด
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ค่าเบี่ยงเบน S.D.	
1. ให้มีคณะกรรมการการเลือกตั้งจัดการเลือกตั้งอย่างอิสระ และมีอำนาจเต็ม ไม่สังกัดกระทรวงมหาดไทย	46.8	37.0	7.2	7.7	1.3	4.20	0.96	สูง
2. ใช้วิธีเลือกตั้งแบบเพียงข้างมากรอบเดียวตั้งแต่เคยใช้กันมา	21.7	43.0	12.3	18.7	4.3	3.19	1.15	ปานกลาง
3. ใช้วิธีเลือกตั้งแบบเพียงข้างมากเพียง 2 รอบ	10.2	13.6	23.0	39.1	13.6	2.66	1.19	ค่อนข้างต่ำ
4. ใช้วิธีเลือกตั้งแบบสัดส่วนผสมโดยราษฎรเลือก ส.ส. ในแต่ละเขตหนึ่งส่วนหนึ่ง และเลือกบัญชีรายชื่อของพรรคซึ่งเหมือนกันทั้งประเทศอีกส่วนหนึ่ง	20.0	32.8	24.7	17.0	5.1	3.02	1.14	ปานกลาง
5. ใช้วิธีเลือกตั้งแบบสัดส่วนผสม โดยราษฎรเลือก ส.ส. ในเขตหนึ่งส่วนหนึ่ง และเลือกบัญชีรายชื่อของพรรคซึ่งเหมือนกันเฉพาะในแต่ละภาค (กรุงเทพฯ ,เหนือ ,ตะวันออกเฉียงเหนือ ,กลาง ,ใต้) อีกส่วนหนึ่ง	14.1	10.2	31.1	37.0	6.6	2.66	1.15	ค่อนข้างต่ำ
6. แบ่งเขตเลือกตั้ง เป็นแบบ 1 เขต 1 คน	29.0	32.3	17.0	14.1	6.0	3.64	1.22	ค่อนข้างสูง
7. การกำหนดให้พรรคการเมืองแต่ละพรรคส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งหมดไม่น้อยกว่า 1 ใน 4 ของจำนวน ส.ส. ทั้งหมด	24.7	45.1	7.7	15.7	6.0	3.66	1.19	ค่อนข้างสูง
8. ส.ส. ไม่จำเป็นต้องสังกัดพรรคการเมืองก็ได้	18.1	13.6	5.1	45.1	16.6	2.74	1.40	ค่อนข้างต่ำ
9. ส.ส. (ทุกประเภท) จะเป็นรัฐมนตรีก็ได้	28.1	13.6	9.0	37.0	11.9	3.09	1.01	ปานกลาง
10. ส.ส. ที่มาจากบัญชีรายชื่อของพรรคเท่านั้น จะเป็นรัฐมนตรี	16.6	14.0	8.1	47.2	14.0	2.72	1.33	ค่อนข้างต่ำ
11. รัฐให้เงินอุดหนุนพรรคการเมืองให้เข้มแข็ง	42.1	32.8	7.2	13.6	4.3	3.95	1.19	ค่อนข้างสูง
12. รัฐจัดการทำนโยบายประชาสัมพันธ์ และพิมพ์โปสเตอร์ให้แก่ผู้สมัครทุกคนเหมือนกันหมด	24.3	32.3	9.0	27.7	6.0	3.00	1.29	ปานกลาง
13. ปัจจุบันบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ไม่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง มักจะเกิดปัญหารายชื่อซ้ำซ้อนอยู่จำนวนมาก	43.0	33.2	17.0	4.7	1.7	4.12	0.97	สูง
14. ให้มีการตรวจสอบการเงินของพรรคการเมืองอย่างเข้มงวด	45.1	44.3	6.5	3.0	0	4.32	0.76	สูง
15. ออกกฎหมายกำหนดโทษผู้ทุจริตในการเลือกตั้งโดยเฉพาะผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นค่าปรับจำนวนมาก	49.0	44.3	3.0	2.6	0	4.40	0.77	สูง
16. ออกกฎหมายบังคับผู้มีสิทธิเลือกตั้งทุกคน ให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หากฝ่าฝืนมีโทษปรับ	28.0	37.9	14.0	13.2	8.1	3.60	1.24	ค่อนข้างสูง

สรุปแนวความคิดของนักการเมืองและข้าราชการประจำเป็นส่วนรวม

แนวความคิดในการปฏิรูปการเลือกตั้งของนักการเมืองและข้าราชการประจำ ต่อประเด็นที่ผู้ศึกษาได้กำหนดขึ้นทั้ง 16 ประเด็น ผลการสอบถามในภาพรวมปรากฏว่าทั้งนักการเมืองและข้าราชการประจำเห็นด้วยกับการปฏิรูปการเลือกตั้ง จำนวน 12 ประเด็น และไม่เห็นด้วย จำนวน 4 ประเด็น ในเรื่องที่ไม่เห็นด้วย คือ การแก้ไขวิธีเลือกตั้งในเรื่องการใช้วิธีเลือกตั้งแบบเสียงข้างมากเด็ดขาด 2 รอบ และใช้วิธีเลือกตั้งแบบสัดส่วนผสม โดยราษฎรเลือก ส.ส.ในเขตนั้นส่วนหนึ่ง และเลือกบัญชีรายชื่อของพรรคซึ่งเหมือนกันเฉพาะภาค (กรุงเทพมหานคร , ภาคเหนือ, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, ภาคกลาง, ภาคใต้) อีกส่วนหนึ่ง พร้อมด้วยการแยกอำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหารออกจากกัน ในเรื่อง ส.ส.ไม่จำเป็นต้องสังกัดพรรคการเมืองก็ได้ และ ส.ส.ที่มาจากบัญชีรายชื่อของพรรคเท่านั้นที่จะเป็นรัฐมนตรีได้จากผลการสอบถามดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าวิธีการหรือขั้นตอนการดำเนินการใด ๆ ที่ขัดขวางหรือเป็นอุปสรรคที่จะทำให้เกิดความรู้สึกว่ายากขึ้น หรือลำบากและสับสนขึ้น พร้อมทั้งไม่แน่ใจในผลของการปฏิบัติที่จะเกิดขึ้นแล้วทุกคนจะไม่เห็นด้วยทันที ส่วนประเด็นที่จะแยกอำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหารออกจากกันนั้นก็เช่นกัน ถ้าผลจะกระทบต่อความก้าวหน้าหรือผลประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับก็จะไม่เห็นด้วย เช่น ประเด็นคำถามที่ว่าผู้ที่จะเป็นรัฐมนตรีได้นั้นต้องมาจาก ส.ส.ที่อยู่ในบัญชีของพรรคเท่านั้น เป็นต้น หรืออาจจะกล่าวได้ว่าถ้าเรื่องใดก็ตามที่กระทบต่อผลประโยชน์ของตนเองแล้วก็จะไม่ค่อยเห็นด้วยทันที

2. วิเคราะห์ความแตกต่างตามแนวความคิดของนักการเมืองและข้าราชการประจำที่มีต่อประเด็นการปฏิรูปการเลือกตั้งทั้ง 9 ประเด็น ดังนี้

2.1 ประเด็นแนวความคิดที่จะกำหนดให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชน

ปัญหาที่สำคัญก็คือ จะทำอย่างไรประชาชนจะมีความเข้าใจในเรื่องสิทธิและหน้าที่ทางการเมือง มีความสำนึกทางการเมืองและเห็นความสำคัญของการเลือกตั้งมากกว่าที่เป็นอยู่รวมทั้ง องค์กรณ์นิติบัญญัติเอง จะสร้างภาพพจน์อย่างไรให้ประชาชนเกิดความศรัทธาและยินดีที่จะมาใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยไม่เห็นแก่เงินทองหรือผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่ผู้สมัครหยิบยื่นให้ การที่มีผู้ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งน้อยเช่นนี้ แม้จะมีผู้ได้รับเลือกในที่สุดก็ตาม แต่ก็ไม่อาจกล่าวได้ว่าผู้ได้รับเลือกตั้งนั้นเป็นผู้ที่ประชาชนต้องการอย่างแท้จริง และเป็นตัวแทนของประชาชนส่วนใหญ่ ผู้ที่ได้รับเลือกอาจถูกต้องข้อสังเกตว่าได้รับเลือกเพราะเป็นผู้ที่มีฐานะการเงินดี และทุ่มเงินเป็นจำนวนมากในการหาเสียงเลือกตั้งก็ได้

หากมีการแก้ไขกฎหมายโดยกำหนดให้การเลือกตั้งถือเป็นหน้าที่ของประชาชน โดยผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องมีหน้าที่มาใช้สิทธิทุกคน และกำหนดบทลงโทษแก่ผู้ไม่มาใช้สิทธิ สมมุติฐานนี้อาจเป็นหนทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาการทุจริตและชื่อเสียงเลือกตั้งได้ เพราะเมื่อประชาชนทุกคนที่มีสิทธิเลือกตั้งต้องมีหน้าที่มาเลือกตั้งตามกฎหมาย ผู้สมัครคงไม่สามารถจะทุ้งเงินชื่อเสียงได้ เนื่องจากจะต้องใช้เงินชื่อเสียงเป็นจำนวนมาก

การกำหนดหรือการบังคับให้ไปออกเสียงเลือกตั้ง ย่อมมีทั้งผลดีและผลเสียในตัวของมันเอง ผลดีที่เด่นชัดที่สุดก็คือ เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงเจตนาารมณ์ของฝ่ายข้างมากซึ่งเป็นวิธีการสำคัญในระบอบประชาธิปไตย ในการที่จะช่วยตัดสินใจใครจะมาเป็นผู้ปกครองของเขาซึ่งเป็นผลมาจากการแสดงออกโดยการมีส่วนร่วมทางการเมือง ผลเสียที่เด่นชัดก็คือ จะทำให้พรรคการเมืองขาดความตื่นตัว หรือขาดความกระตือรือร้นในการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนไปออกเสียงเลือกตั้งเพราะมีการบังคับอยู่แล้ว ดังนั้นการบังคับให้ไปออกเสียงเลือกตั้งจึงทำให้พรรคการเมือง ลดความพยายามในการให้ความถูกต้องทางการเมืองแก่ประชาชน

ตามแนวความคิดข้างต้น ผู้ศึกษาจึงกำหนดเป็นประเด็นหนึ่งของการปฏิรูปการเลือกตั้งไทย จากผลการศึกษาตามแบบสอบถาม พบว่าแนวความคิดของนักการเมืองและข้าราชการประจำมีต่อแนวความคิดที่จะให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชนนั้น เป็นดังนี้

ตารางที่ 5.3 : แสดงการเปรียบเทียบแนวความคิดของนักการเมืองและข้าราชการประจำ ต่อประเด็น การกำหนดให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชน

กลุ่มตัวอย่าง	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)					ค่าทางสถิติ				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	จำนวนผู้ตอบ N	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ค่าเบี่ยงเบน S.D.	t-test value	prob.
นักการเมือง	31.1	43.0	13.9	7.0	4.1	222	3.90	1.06	- 3.89	0.000
ข้าราชการประจำ	21.2	31.9	14.2	19.1	13.3	213	3.28	1.35		

ในการเปรียบเทียบแนวความคิดของนักการเมืองและข้าราชการประจำ ในประเด็นการกำหนดให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชนนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า $t = - 3.89$, $prob = 0.000$) โดยที่กลุ่มนักการเมืองมีความเห็นในการกำหนดให้การเลือกตั้ง เป็นหน้าที่ของประชาชนมากกว่าข้าราชการประจำ (ค่าเฉลี่ย 3.90 ต่อ 3.28)

นอกจากผลการทดสอบในประเด็นนี้ ยังมีนักการเมืองและข้าราชการประจำได้ให้
ทรรศนะทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยดังต่อไปนี้

ฯพณฯ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ นายกรัฐมนตรี ได้ให้ความคิดเห็นต่อประเด็นดังนี้¹

“...การกำหนดให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชนนั้นเป็นสิ่งที่ถูก
ต้องปัญหาอยู่ที่ว่าจะมีเจ้าหน้าที่ในการตรวจสอบหน้าที่ของประชาชนดังกล่าว
ตามตัวบทกฎหมายได้อย่างไร เพราะอย่างน้อยที่สุด จำนวนประชาชนที่จะ
ต้องออกเสียงเลือกตั้ง และไม่สามารถจะไปดำเนินการได้นั้น คงจะต้องมีอยู่
เป็นจำนวนมาก อย่างน้อยที่สุดก็ 20-30 % หรือประมาณ 10-20 ล้านคนขึ้นไป
ถ้าหากบอกว่าให้กำหนด ไว้เป็นตัวบทกฎหมายเฉย ๆ ก็คงไม่เป็นไร ตรงนี้
เป็นรายละเอียดในการปฏิบัติมากกว่าหลักการ หลักการนั้นเป็นที่ปรารถนา
ของบุคคลโดยทั่วไปแล้วควรจะเป็นหน้าที่ของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ในประเทศที่ด้อยพัฒนา เราต้องการการพัฒนาทางด้านการเมือง อย่างเราคง
จะต้องยังมีความจำเป็นต่อภาระหน้าที่ของประชาชนในขั้นนี้อยู่...”

ฯพณฯ วันมูหะมัดนอร์ มะทา ประธานรัฐสภา ได้ให้ความคิดเห็นต่อประเด็นดังนี้²

“... ลักษณะของสังคมไทย อะไรถ้าไม่เป็นการบังคับก็มักจะไม่ค่อย
ปฏิบัติ ลักษณะคนไทยก็ชอบ แต่ก็ขัดกับประชาธิปไตย คือถ้าประชาธิปไตย
ต้องเป็นเรื่องความอิสระ ต้องเป็นเรื่องของการไม่บังคับ เพราะฉะนั้นตรงนี้
เป็นดาบสองคม หรือสองแนวทาง ถ้าเราต้องการจะให้การปฏิรูปการเมืองได้ผล
จริง ๆ เราคงต้องให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชน ที่จะต้องไปลงคะแนน
เสียงเลือกตั้ง เพราะว่าการที่คนทั้งหมดไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง คนที่จะซื้อ
เสียงหรือขายเสียงก็จะกระทำได้ง่าย เพราะฉะนั้นถ้าจะถามผมว่าจริง ๆ
แล้วจะดีไหม ... ดีแน่นอน ...”

¹ สัมภาษณ์ ชวลิต ยงใจยุทธ, นายกรัฐมนตรี, 9 มีนาคม 2540.

² สัมภาษณ์ วันมูหะมัดนอร์ มะทา, ประธานรัฐสภา, 4 มีนาคม 2540.

ฯพณฯ ชิงชัย มงคลธรรม รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ได้ให้ความคิดเห็นต่อประเด็นดังนี้³

" ... ผมว่าถ้าเราคำนึงถึงเสรีภาพโดยไม่คำนึงถึงสิทธิและหน้าที่อย่างเดียว มันก็จะเป็นอย่างนี้ครับ คือบอกกระทรวงมหาดไทย บอกว่าถ้าคนไปใช้สิทธิมากแสดงว่าประชาธิปไตยมันดีไม่จริงหรือครับคนไม่รู้เรื่องรู้อะไรก็ถูกบังคับให้ไปตัดสินใจปัญหาสูงสุดของบ้านเมืองก็เจ๊งนะสิครับ ไม่รู้แม้กระทั่งว่าคนนี้สมควรพรรคอะไร แต่ฉันต้องเลือกเพราะว่าฉันได้อะไรมาไม่ไปไม่ได้ กระทรวงมหาดไทยเขาเอากำนันผู้ใหญ่บ้านมาเกณฑ์ไปแล้วนี่ต้องไป ตรงนี้ก็ คือความเบี่ยงเบนอย่างหนึ่ง เราเอาเปอร์เซ็นต์ของผู้ใช้สิทธิมาเป็นตัวกำหนดว่าฉันมีประชาธิปไตยแล้วนะ สรุปแล้วขณะนี้สิทธิ แต่ขณะเดียวกันหน้าที่มันต้องพัฒนาไปตามกระบวนการที่เราจะพัฒนาประชาธิปไตยด้วย ... "

ฯพณฯ พลตรี ศรีชัย มนตรีวัต รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ได้ให้ความคิดเห็นต่อประเด็นนี้ ดังนี้⁴

" ... เพราะอย่างผมก็จะยกตัวอย่างเปรียบเทียบ อย่างคนจะต้องเป็นทหารครบวัยจะต้องถูกเกณฑ์ก็ถูกเกณฑ์กันไป แต่เราก็อะลุ่มอล่วยหน่อยว่าใครไม่มาใช้สิทธิปรับนะ 500 บาท แค่นี้คนก็ออกมาหมดแล้ว การซื้อสิทธิขายเสียงมันจะได้หายไป มันก็จะค่อยๆ พัฒนาไปมันมีข้อโต้แย้งว่าของอย่างนี้มันแล้วแต่มุมมอง สิ่งที่ต้องขออนุญาตจริง ๆ ต้องบังคับคนไทย ด้วยนิสัยคนไทย ต้องบังคับกันเราไม่คอยใช้สิทธิของเรา ... "

ฯพณฯ ธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง ได้ให้ความคิดเห็นต่อประเด็นนี้ดังนี้⁵

" ... ต้องปล่อยให้สิทธิของประชาชน สิทธิที่จะเลือกหรือสิทธิที่เขาจะไม่เลือก สิทธิถ้าเขาเลือกจะมาใช้สิทธิเขาจะเลือกใครนั้นอีกเรื่องหนึ่ง แต่

³ สัมภาษณ์ ชิงชัย มงคลธรรม, รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี, 10 กุมภาพันธ์ 2540.

⁴ สัมภาษณ์ ศรีชัย มนตรีวัต, รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 13 กุมภาพันธ์ 2540.

⁵ สัมภาษณ์ ธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่, รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง, 13 กุมภาพันธ์ 2540.

ประเด็นพื้นฐานเขาจะเลือกไม่เลือกเป็นเรื่องของเขา สิ่งที่จะต้องทำก็คือว่าสิ่งที่รัฐบาลจะต้องช่วยกันคือทำให้เขามาเลือก แต่ต้องเป็นการโน้มน้าวไม่ใช่เป็นการบังคับ ..."

ฯพณฯ เอกพร รักความสุข รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ได้ให้ความเห็นต่อประเด็นนี้ดังนี้⁶

"...เราก็ต้องให้เขารู้ว่าเมื่อเขาไปเลือกตั้งแล้วเขาจะได้ประโยชน์อะไร ในความเป็นพลเมืองไทย ในเวลานี้ไปเลือกตั้งก็ไม่เห็นจะมีประโยชน์อะไร เราคิดจะไปบังคับเขาเป็นทางที่ผิด ประเทศที่เจริญแล้วเขาไปเลือกตั้งมันมีการได้ประโยชน์ เลือกตั้งที่ก็พูดเรื่องสิทธิหน้าที่กันที พอผ่านการเลือกตั้งเสร็จแล้วเราก็ไม่พูดถึงกัน ฉะนั้นถ้าดำเนินการในหลักการ 3 เรื่อง คือ 1. ความเป็นสากล 2. ความเป็นไทย 3. ความต่อเนื่อง ได้อย่างสมบูรณ์แล้ว ทุกคนจะรู้สึกว่าการจะต้องไปเลือกตั้งไม่ใช่มาถามว่าสิทธิหรือหน้าที่ ..."

ศาสตราจารย์ ดร. สุจิต บุญบงการ คณบดีคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ ได้ให้ความเห็นต่อประเด็นนี้ดังนี้⁷

"...ผมยังคิดว่าการเลือกตั้งน่าจะเป็นสิทธิ เพราะว่าถ้าเป็นหน้าที่ขึ้นมาจะกลายเป็นการบังคับไป แต่ขณะนี้ผมกลายเป็นเสียงส่วนน้อยไปเพราะส่วนใหญ่อยากให้เป็นหน้าที่ ผมคิดว่ามันควรต้องเป็นสิทธิ โดยเหตุผลของหลักการว่าอันนี้เป็นการแสดงออก ซึ่งอำนาจอธิปไตยของประชาชน เจ้าของอำนาจน่าจะมีสิทธิเต็มที่ที่เขาจะใช้อำนาจนี้อย่างไร อีกอันหนึ่งก็คือเมื่อเป็นหน้าที่แล้วต้องมีการบังคับ เมื่อมีการบังคับก็ต้องมีการลงโทษ ตรงนี้เป็นปัญหายาวเลย..."

⁶ สัมภาษณ์ เอกพร รักความสุข, รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม, 13 กุมภาพันธ์ 2540.

⁷ สัมภาษณ์ สุจิต บุญบงการ, คณบดีคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ, 12 มีนาคม 2540.

ตามที่มีแนวความคิดที่จะแก้ไขกฎหมาย โดยกำหนดให้การเลือกตั้งถือเป็นหน้าที่ของประชาชน หรืออีกนัยหนึ่งถือว่าการบังคับประชาชนให้ไปเลือกตั้งนั้น ในเรื่องดังกล่าวมีการถกแถลงกันอย่างกว้างขวาง มีทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย อนึ่งตามผลการสอบถามปรากฏว่านักการเมืองมีความเห็นด้วยในระดับค่าคะแนนนิยมค่อนข้างสูง ส่วนข้าราชการประจำมีความเห็นด้วยในระดับค่าคะแนนนิยมปานกลาง อีกทั้งจากผลการสัมภาษณ์ก็สรุปได้ว่าการกำหนดให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชนจะดีกว่า

2.2 ประเด็นแนวความคิดในการให้มีคณะกรรมการเลือกตั้ง กำกับดูแลการเลือกตั้งอย่างอิสระมีอำนาจเต็ม ไม่สังกัดกระทรวงมหาดไทย

กระบวนการเลือกตั้งของไทยตั้งแต่การเลือกตั้งครั้งแรกเมื่อ 2476 จนกระทั่งถึงการเลือกตั้งครั้งที่ 19 เมื่อ 17 พฤศจิกายน 2539 นั้น เป็นการดำเนินการด้วยคณะกรรมการเลือกตั้งตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2538⁸ มาตรา 115 ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

“ ให้มีคณะกรรมการเลือกตั้ง ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายบัญญัติ เพื่อกำกับดูแลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้บริสุทธิ์และยุติธรรม คุณสมบัตินี้ หลักเกณฑ์ วิธีการแต่งตั้ง และการให้คณะกรรมการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่ง ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ”

ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2522 (รวมทั้งแก้ไขเพิ่มเติมถึง พ.ศ.2538) มาตรา 42

“ ให้นายอำเภอแต่งตั้งข้าราชการ หรือพนักงานส่วนท้องถิ่นเป็นเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้ง เพื่อมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ”

⁸ กรมการปกครอง, กระทรวงมหาดไทย, กฎหมายและ ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2538), หน้า 20.

อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญฯ และพระราชบัญญัติฯ กระทรวงมหาดไทย จึงเป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการเลือกตั้ง เพื่อบริหารการเลือกตั้งให้บริสุทธิ์และยุติธรรม แต่คณะกรรมการเลือกตั้งดังกล่าวมักถูกกล่าวหา วิพากษ์วิจารณ์ว่าไม่เป็นธรรมมัก จะเข้าข้างผู้สมัครรับเลือกตั้งอยู่เสมอ จึงมีการเรียกร้องให้จัดตั้งคณะกรรมการเลือกตั้งขึ้นมาใหม่เป็นองค์กรอิสระไม่ขึ้นกับกระทรวงมหาดไทย ผู้ศึกษาจึงได้กำหนดเป็นประเด็นศึกษา ประเด็นหนึ่งของการปฏิรูปการเลือกตั้งไทย จากผลการศึกษาตามแบบสอบถาม พบว่าแนวความคิดของนักการเมืองและข้าราชการประจำที่มีต่อคณะกรรมการเลือกตั้งดังกล่าวเป็นดังนี้

ตารางที่ 5.4 : แสดงการเปรียบเทียบแนวความคิดของนักการเมืองและข้าราชการประจำ ต่อประเด็น คณะกรรมการเลือกตั้งเป็นองค์กรอิสระ มีอำนาจเต็ม ไม่ขึ้นกับกระทรวงมหาดไทย

กลุ่มตัวอย่าง	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)					ค่าทางสถิติ				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	จำนวนผู้ตอบ N	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ค่าเบี่ยงเบน S.D.	t-test value	prob.
นักการเมือง	46.7	38.1	9.0	5.7	-	222	4.26	0.85	- 0.95	0.341
ข้าราชการประจำ	46.9	35.0	5.3	9.7	2.7	213	4.14	1.07		

ในการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างนักการเมืองและข้าราชการประจำ ในประเด็น การให้มีคณะกรรมการเลือกตั้งที่เป็นอิสระ มีอำนาจเต็ม ไม่ขึ้นกับกระทรวงมหาดไทยนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า $t = - 0.95$, $prob = 0.341$) โดยที่กลุ่มนักการเมืองและข้าราชการประจำต่างมีความเห็นในการ ให้ความเป็นอิสระสูงเช่นเดียวกัน แต่นักการเมืองจะมีค่าคะแนนนิยมมากกว่าข้าราชการ ประจำเล็กน้อย (ค่าเฉลี่ย 4.26 และ 4.14)

ในประเด็นนี้ได้ทำการสัมภาษณ์นักการเมืองและข้าราชการประจำ มีทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยดังต่อไปนี้

ฯพณฯ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ นายกรัฐมนตรี ได้ให้ความคิดเห็นต่อประเด็นดังนี้⁹

"...การกำหนดให้มีคณะกรรมการเลือกตั้ง จัดการเลือกตั้งอย่างอิสระ มีอำนาจเต็ม ไม่สังกัดกระทรวงมหาดไทย ก็เป็นสิ่งที่พูดจากันมานานแล้ว ในหลักการเป็นสิ่งที่ดี แต่ในทางปฏิบัติก็ยังไม่ได้อยู่เช่นเดียวกัน คงจะไม่มีกลไกไหนที่จะสามารถจัดตั้งขึ้นมาเป็นกลไกที่ช้องกับกลไกของรัฐ ที่มีตั้งแต่ระดับบนลงไปถึงระดับหมู่บ้าน ตำบลข้างล่าง ถ้าหากว่าจะให้คณะกรรมการเลือกตั้งเป็นอิสระและทำงานได้อย่างแท้จริง ก็จำเป็นต้องตั้งอีกหน่วยงานหนึ่ง คู่ขนานกันไปและอีกไม่นานหน่วยงานนี้ก็คงจะเสียหายเช่นเดียวกัน ประเด็นมีอยู่ว่าทำอย่างไรจะเช็ควาล้านอำนาจของกระทรวงมหาดไทย ในแต่ละขั้นตอนนั้น แล้วก็ทำให้อย่างดีที่สุด ก็คงจะทำได้แค่นั้น ..."

ฯพณฯ วันมูหะมัดนอร์ มะทา ประธานรัฐสภา ได้ให้ความคิดเห็นต่อประเด็นดังนี้¹⁰

"... ขณะนี้สภาฯ ได้มีมติผ่านกฎหมายคณะกรรมการเลือกตั้งไปแล้ว ก็อยู่ในขั้นของการพิจารณาของคณะกรรมการธิการ คณะกรรมการธิการก็ได้ส่งผ่านไปสู่วุฒิสภาแล้ว อันนี้เป็นหลักสากลทั่ว ๆ ไป หลาย ๆ ประเทศ ถ้ามีการเลือกตั้งแล้วก็ควรมีองค์กรกลางทำหน้าที่ในการเลือกตั้ง เพราะว่ากระทรวงมหาดไทย ผู้บริหารก็ต้องผ่านมาจากพรรคการเมือง ถ้าถามผมว่าเห็นด้วยหรือไม่ ผมเห็นด้วยที่จะให้มีคณะกรรมการเลือกตั้งอย่างอิสระ แต่ว่าจะให้เกี่ยวข้องกับกระทรวงมหาดไทย จะให้เป็นเครื่องมือของใครอย่างไรก็เป็นเรื่องที่จะต้องไปจัดระบบ เพราะอย่างไรก็ตามเครื่องมือกลไกต่าง ๆ ก็ต้องใช้ กระทรวงมหาดไทยอยู่ดี ส่วนที่จะทำให้การเลือกตั้งนั้น ดำเนินการไปได้อย่างสมบูรณ์ไม่ขาดไทย ก็คงต้องมีส่วน แต่ว่าจะให้มีส่วนตรงไหน แต่แน่นอนเขาต้องอยู่ภายใต้การบริหารของคณะกรรมการการเลือกตั้งแห่งชาติ ..."

⁹ สัมภาษณ์ ชวลิต ยงใจยุทธ, นายกรัฐมนตรี, 9 มีนาคม 2540.

¹⁰ สัมภาษณ์ วันมูหะมัดนอร์ มะทา, ประธานรัฐสภา, 4 มีนาคม 2540.

ฯพณฯ ชิงชัย มงคลธรรม รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ได้ให้ความ
 คิดเห็นต่อประเด็นนี้ดังนี้¹¹

“...ผมว่าเรื่องคณะกรรมการเลือกตั้งมันเป็นเพียงทางออกทางหนึ่ง ที่
 คิดเอาไว้ว่ามันน่าจะทำให้การเลือกตั้งดีขึ้น คือหัวใจของการเลือกตั้งก็คือ
 ความบริสุทธิ์ยุติธรรมนะครับ เมื่อความไม่บริสุทธิ์ยุติธรรมมันมีมากในการ
 เลือกตั้ง ก็เลยคิดหาทางออกแบบปลายเหตุพอสมควรครับ ก็คือให้มี
 คณะกรรมการเลือกตั้งโดยไม่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลหรือกระทรวงมหาดไทยอะไร
 อย่างนี้ คือเป็นการจัดองค์กรใหม่ขึ้นมา ถ้าบนหลักการมันก็เป็นหลักการหนึ่งที่
 น่าจะนำมาใช้ แต่ถ้าบนวิธีการที่จะแก้ไขปัญหาในความไม่บริสุทธิ์ยุติธรรมใน
 การเลือกตั้งผมว่าก็จะลงอีกรอบเดิม คุณก็ต้องออกกฎหมายมารองรับ
 กระบวนการอันนี้ ผมอยากเรียนอย่างนี้ว่าถามว่าการเมืองหัวใจมันอยู่ที่ไหน
 ก็อยู่ที่การสร้าง การสถาปนาจิตสำนึกของผู้คน ต่อระบบ ภายใต้ระบบที่มีอยู่ใน
 ระบอบประชาธิปไตยนี้ เขาได้เกิดจิตสำนึกต่อสิ่งนั้นอย่างไร รัฐธรรมนูญต่าง
 หากเป็นตัวกำหนดเสรีภาพ หน้าที่ สิทธิของคนที่มีต่อระบอบประชาธิปไตย
 ของเรา ...”

ฯพณฯ ธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง ได้ให้
 ความคิดเห็นต่อประเด็นนี้ดังนี้¹²

“...คณะกรรมการเลือกตั้งจะดีอย่างไรหรือไม่ดีอย่างไรจะมีผลอย่างไร
 ผมเชื่อในระบบเชื่อในประชาชน ไม่เชื่อในรูปแบบ รูปแบบที่ดั่งขึ้นมาถ้ารูปแบบ
 อย่างไม่ก็ตาม ผมไม่เชื่อว่าทุกรูปแบบจะไม่มีจุดบกพร่อง มันก็มีจุดบกพร่อง
 ทั้งนั้น แต่สิ่งสำคัญที่สุดต้องขึ้นอยู่กับมติของประชาชน เพราะฉะนั้นประเด็นนี้
 ผมว่าคณะกรรมการที่ดั่งขึ้นมาในการเลือกตั้งมันก็มีข้อดีข้อเสียอยู่ทั้งนั้น แต่ว่า
 ถ้าระบบการศึกษาหรือประชาชนไม่เข้าใจตรงนี้มันก็ไม่มีความหมาย เพราะ
 ฉะนั้นตรงนี้ยังมีความมั่นใจว่าซึ่งผมก็ไม่ขัดข้องที่จะเอาระบบที่มีคณะกรรมการ
 เลือกตั้งตรงนี้ แต่ผมเชื่อว่าตรงนี้ดั่งเองก็ได้มันก็มีผลดีทั้งนั้น เพราะว่า
 ประชาชนมีความรู้ เขามีความเข้าใจดี ...”

¹¹ สัมภาษณ์ ชิงชัย มงคลธรรม, รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี, 10 กุมภาพันธ์ 2540.

¹² สัมภาษณ์ ธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่, รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง, 13 กุมภาพันธ์ 2540

ฯพณฯ เอกพร รักความสุข รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ได้ให้ความคิดเห็นต่อประเด็นนี้ดังนี้¹³

“ ... ผมอยากให้เห็นภาพชัดเจนว่าประเด็นที่มาของคณะกรรมการเลือกตั้งมัน เป็นลักษณะแยกงานจากกระทรวงมหาดไทยออกมา แต่ไม่ได้หมายความว่าพอแยกออกมาแล้วมันจะดีกว่าเดิมหรือแยกว่าเดิม บังเอิญที่มาเขาต้องการความเป็นอิสระ คือเนื่องจากว่าไม่ว่ารัฐบาลเผด็จการหรือรัฐบาลประชาธิปไตย การใช้อำนาจตรงนั้นผ่านระบบราชการมันชัดเจนที่สุด เพราะว่ากลไกกระทรวงมหาดไทย จากกระทรวงสั่งกรม กรมสั่งผู้ว่า ผู้ว่าสั่งนายอำเภอหรือแม้แต่สั่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผมยังมั่นใจว่าการจัดการปัญหาของประเทศนั้นไม่น่าจะคิดในทางสุดโต่ง เพราะเวลาแสดงความเห็นบางครั้งแต่ละคนยังมองสุดโต่ง โดยไปมองภาพหลอนที่กระทรวงมหาดไทยทำเอาไว้ แล้วก็ไม่ได้มองเพราะว่าเมื่อแยกออกมาแล้ว ความเป็นอิสระอย่างเดียวมันไม่พอ คือจุดตรงนี้ก็ควรจะให้คณะกรรมการชุดนี้มีพลังทั้งทางตรงและทางอ้อม ที่จะทำงานได้ใกล้เคียงกับกระทรวงมหาดไทย โดยอาศัยความเป็นอิสระเป็นตัวนำ นี่คือที่ควรจะเป็นไป ...”

ฯพณฯ ฉัตรชัย เอียสกุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ได้ให้ความคิดเห็นต่อประเด็นนี้¹⁴

“ ...ผมว่าน่าจะดีขึ้นแต่ก็คงจะไม่ใช่อย่างที่เรที่ตั้งใจว่า จะคอยดูแลหรือว่าทำให้การเลือกตั้งเป็นไปตามที่ตั้งใจกันว่าไม่มีการซื้อเสียง ไม่มีการทำอะไรที่ผิดกฎหมาย คงจะควบคุมไม่ได้ดังที่เราตั้งใจ แต่ว่าก็น่าจะดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ที่ผ่านมา เพราะว่าทางกรมการปกครองส่วนเดียวที่ทำอยู่ก็หนักพอสมควร แต่ถึงอย่างไรก็ตามคณะกรรมการคงทำเองไม่ได้ คงต้องร่วมกับกรมการปกครองอยู่ดี ...”

¹³ สัมภาษณ์ เอกพร รักความสุข, รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม, 13 กุมภาพันธ์ 2540.

¹⁴ สัมภาษณ์ ฉัตรชัย เอียสกุล, รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม, 13 กุมภาพันธ์ 2540.

ฯพณฯ พลตรี ศรชัย มนต์วิวัฒน์ รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ได้ให้ความคิดเห็นต่อประเด็นนี้ดังนี้¹⁵

“... คณะกรรมการเลือกตั้งขึ้นมาก็คิดว่ามันก็เป็นสิ่งที่ดีที่นี้จะประกอบด้วยอะไรบ้างก็พยายามที่จะบาลานซ์เพาเวอร์ให้ได้ เพราะฉะนั้นสิ่งอันนี้เราก็กำลังอภิปรายกันอยู่ออกมาอย่างไรเราก็จะต้องเคารพ จัดการเลือกตั้งและก็จะจะหนีไม่พ้นกระทรวงมหาดไทยที่จะต้องเป็นไม้เป็นมือให้ แต่ครั้งนี้มันจะบาลานซ์เพาเวอร์ได้ ไก่การนับคะแนนก็ดี อะไรก็ดี คณะกรรมการชุดนี้เมื่อไม่ใช้กระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชามาโดยตลอดผมคิดว่ามันจะดีขึ้น ...”

นายบุญชง วิสมหมาย เลขาธิการนายกรัฐมนตรี ได้ให้ความคิดเห็นต่อประเด็นนี้ดังนี้¹⁶

“... ในเรื่องของคณะกรรมการเลือกตั้งในความรู้สึกของผม จากประสบการณ์ที่ผ่านมาในฐานะที่กระทรวงมหาดไทยดูแล ค่อนข้างที่จะอยู่ภายใต้อิทธิพลของเจ้าสังกัด คือผู้ที่มีอำนาจในยุคนั้น ก็อาจจะสู่คณะกรรมการเลือกตั้งโดยเฉพาะไม่ได้ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าคณะกรรมการเลือกตั้งนั้นจะเป็นกลางที่สุด เพราะว่าจะอย่างไรก็ตามจิตใจของมนุษย์คงจะหยั่งยาก อาจจะฝักใฝ่อยู่ในฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก็ได้ แต่ทั้งนี้ถ้าเรามีมาตรการที่เข้มงวดกวดขันและสร้างจิตสำนึกให้เขาก็น่าจะดีขึ้นกว่าเดิม ...”

นายเสริมศักดิ์ พงษ์พานิช ผู้ว่าราชการจังหวัดนครพนม ได้ให้ความคิดเห็นต่อประเด็นนี้ดังนี้¹⁷

“... ผมไม่ติดใจนะครับ เพราะว่ากระทรวงมหาดไทยเราทำกันมานานแล้ว ยังอยากให้มืองค์กรเอกเทศขึ้นมา แต่ก็เป็นเรื่องยุ่งยากพอสมควร เป็นงานใหญ่ ผมเองในฐานะที่เป็นผู้ที่ไม่ติดใจนะครับ อยากให้คนอื่นลองทำดูบ้าง เพราะขณะนี้ถ้าทำแล้วมีอะไรเขาก็จะมาลงว่าผู้ว่าอย่างโน้นอย่างนี้ อยาก

¹⁵ สัมภาษณ์ ศรชัย มนต์วิวัฒน์, รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 13 กุมภาพันธ์ 2540.

¹⁶ สัมภาษณ์ บุญชง วิสมหมาย, เลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 19 กุมภาพันธ์ 2540.

¹⁷ สัมภาษณ์ เสริมศักดิ์ พงษ์พานิช, ผู้ว่าราชการจังหวัดนครพนม, 19 กุมภาพันธ์ 2540.

ให้มีคณะกรรมการลงดู แต่เมื่อจะมีคณะกรรมการเลือกตั้ง คนที่ช่วยเหลือการเลือกตั้งจะต้องให้คนทุกกระทรวง ทบวง กรม เพราะถือว่าเป็นงานใหญ่ ...”

ศาสตราจารย์ ดร. สุจิต บุญบงการ คณบดีคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ ได้ให้ความเห็นต่อประเด็นนี้¹⁸

“...เห็นด้วย เพราะจริง ๆ แล้วก็สอดคล้องกับสิ่งที่เกิดขึ้นในหลายประเทศ ส่วนใหญ่ก็จะมีคณะกรรมการเลือกตั้งที่สามารถจัดการเลือกตั้งอย่างมีอิสระ และสามารถควบคุมการเลือกตั้งได้อย่างดี การจะไปสังกัดกระทรวงหนึ่ง กระทรวงใดนั้นมันเท่ากับไปอยู่ภายใต้อิทธิพลทางการเมือง เพราะฉะนั้นเจ้ากระทรวงอาจมีสิทธิที่จะสั่งการใด ๆ ได้ ...”

ตามหลักการสากลการเลือกตั้งควรมีองค์กรกลางทำหน้าที่ควบคุมการเลือกตั้ง เมื่อเป็นเช่นนั้น ผู้ศึกษาจึงได้กำหนดให้เป็นประเด็นศึกษา เพื่อสอบถามแนวความคิดของนักการเมืองและข้าราชการประจำ ผลการสอบถามปรากฏว่าทั้งนักการเมืองและข้าราชการประจำต่างมีความเห็นด้วยในระดับค่าคะแนนนิยมสูง แสดงให้เห็นว่าคณะกรรมการเลือกตั้งที่จะตั้งขึ้นมาใหม่ เป็นอิสระ มีอำนาจเต็ม และไม่สังกัดกระทรวงมหาดไทยนั้น ทุกคนให้ความหวังว่าจะทำให้การเลือกตั้งบริสุทธิ์และยุติธรรมขึ้นกว่าเดิม

2.3 ประเด็นแนวความคิดในการแก้ไขวิธีการเลือกตั้งของไทย

ระบบการเลือกตั้งในประเทศไทยเท่าที่ผ่านมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน จะมีลักษณะสำคัญ 2 ประการ คือ

- ก. ใช้การเลือกตั้งระบบเสียงข้างมากด้วยวิธีเสียงข้างมากรอบเดียว
- ข. ใช้วิธีแบ่งเขตผสมกับรวมเขต กล่าวคือในพื้นที่บางจังหวัดถือเป็นเขตเลือกตั้งเดียวบางจังหวัดมีอยู่หลายเขตเลือกตั้ง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจำนวนประชากรในแต่ละจังหวัด

ภาพที่ปรากฏในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง จึงมักมีอยู่เสมอว่าการซื้อขายเสียงเลือกตั้ง มาจากปัญหาของประชาชนหรือมาจากตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งเอง โดยอ้างสาเหตุว่าประชาชนยาก

¹⁸ สัมภาษณ์ สุจิต บุญบงการ, คณบดีคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ, 12 มีนาคม 2540.

จนถึงยอมขายสิทธิขายเสียงของตนเองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งอยากเป็น ส.ส.หรืออยากเข้าไปเป็นรัฐบาล หรือมีตำแหน่งทางการเมือง จึงยอมลงทุนใช้จ่ายในการซื้อเสียง และอีกประเด็นมาจากปัญหาของระบบและวิธีการเลือกตั้ง ที่เอื้ออำนวยให้มีการซื้อสิทธิขายเสียงกันอยู่อย่างเช่นปัจจุบัน ผู้ศึกษาวิจัยได้กำหนดเป็นประเด็นศึกษาประเด็นหนึ่งของการปฏิบัติการเลือกตั้งไทย เพื่อสอบถามในแนวความคิดของนักการเมืองและข้าราชการประจำ ผลการศึกษาจากแบบสอบถามมีดังนี้

ตารางที่ 5.5 : แสดงการเปรียบเทียบแนวความคิดของนักการเมืองและข้าราชการประจำต่อประเด็น วิธีเลือกตั้งเสียงข้างมากรอบเดียวดังที่เคยใช้กันมา

กลุ่มตัวอย่าง	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)					ค่าทางสถิติ				
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	จำนวนผู้ตอบ N	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ค่าเบี่ยงเบน S.D.	t-test value	prob.
นักการเมือง	27.0	55.7	9.0	5.7	2.1	222	3.99	0.90	- 5.90	0.000
ข้าราชการประจำ	15.9	29.2	15.9	32.7	6.2	213	3.16	1.22		

ในการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างนักการเมืองและข้าราชการประจำ ในประเด็นให้มีการใช้วิธีการเลือกตั้งแบบเสียงข้างมากรอบเดียวนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า $t = - 5.90$, $prob = 0.000$) โดยที่กลุ่มนักการเมืองมีความเห็นให้มีการเลือกตั้งด้วยวิธีเสียงข้างมากรอบเดียว มากกว่ากลุ่มข้าราชการประจำ (ค่าเฉลี่ย 3.99 ต่อ 3.16)

ตารางที่ 5.6 : แสดงการเปรียบเทียบแนวความคิดของนักการเมืองและข้าราชการประจำต่อประเด็น ใช้วิธีเลือกตั้งเสียงข้างมากเด็ดขาด 2 รอบ

กลุ่มตัวอย่าง	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)					ค่าทางสถิติ				
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	จำนวนผู้ตอบ N	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ค่าเบี่ยงเบน S.D.	t-test value	prob.
นักการเมือง	10.7	9.9	24.0	39.7	15.7	222	2.60	1.19	0.97	0.335
ข้าราชการประจำ	9.7	17.7	46.3	38.9	11.1	213	2.75	1.70		

ในการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างนักการเมืองและข้าราชการประจำ ในประเด็นให้มีการใช้วิธีการเลือกตั้งแบบเสียงข้างมากเด็ดขาด 2 รอบนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า $t = 0.97$, $\text{prob} = 0.335$) โดยที่กลุ่มนักการเมืองและกลุ่มข้าราชการประจำ ต่างไม่เห็นด้วยกับการให้มีการใช้วิธีเลือกตั้งเสียงข้างมากเด็ดขาด 2 รอบ (ค่าเฉลี่ย 2.60 และ 2.75)

ตารางที่ 5.7 : แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักการเมืองและข้าราชการประจำ ต่อประเด็น ใช้วิธีเลือกตั้งแบบสัดส่วนผสมโดยราษฎรเลือก ส.ส. ในแต่ละเขตนั้นส่วนหนึ่ง และเลือกบัญชีรายชื่อของพรรคซึ่งเหมือนกันทั่วประเทศอีกส่วนหนึ่ง

กลุ่มตัวอย่าง	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)					ค่าทางสถิติ				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	จำนวนผู้ตอบ N	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ค่าเบี่ยงเบน S.D.	t-test value	prob.
นักการเมือง	23.0	33.6	26.2	12.3	4.9	222	3.13	1.20	- 1.13	0.127
ข้าราชการประจำ	17.7	31.9	23.0	22.1	5.3	213	3.35	1.16		

ในการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างนักการเมืองและข้าราชการประจำ ในประเด็นให้มีการใช้วิธีการเลือกตั้งแบบสัดส่วนผสม โดยราษฎรเลือก ส.ส. ในแต่ละเขตนั้นส่วนหนึ่ง และเลือกบัญชีรายชื่อของพรรคซึ่งเหมือนกันทั่วประเทศอีกส่วนหนึ่งนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า $t = - 1.13$, $\text{prob} = 0.127$) โดยที่กลุ่มนักการเมืองและกลุ่มข้าราชการประจำ ต่างมีความเห็นด้วยกับการให้มีการใช้วิธีการเลือกตั้งแบบสัดส่วนผสม โดยราษฎรเลือก ส.ส. ในแต่ละเขตนั้นส่วนหนึ่ง และเลือกบัญชีรายชื่อของพรรคซึ่งเหมือนกันทั่วประเทศอีกส่วนหนึ่ง (ค่าเฉลี่ย 3.76 และ 3.35)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.8 : แสดงการเปรียบเทียบแนวความคิดของ นักการเมืองและข้าราชการประจำ ต่อประเด็น ใช้วิธีเลือกตั้งแบบสัดส่วนผสม โดยราษฎรเลือก ส.ส. ใน เขตนั้นส่วนหนึ่ง และเลือกบัญชีรายชื่อของพรรคซึ่งเหมือนกันเฉพาะ ในแต่ละภาค(กรุงเทพมหานคร,ภาคเหนือ,ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, ภาคกลาง ,ภาคใต้) อีกส่วนหนึ่ง

กลุ่มตัวอย่าง	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)					ค่าทางสถิติ				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	จำนวนผู้ตอบ N	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ค่าเบี่ยงเบน S.D.	t-test value	prob.
นักการเมือง	16.0	6.6	32.8	35.2	9.0	222	2.86	1.19	0.28	0.779
ข้าราชการประจำ	12.0	14.2	29.2	39.8	4.0	213	2.90	1.10		

ในการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างนักการเมืองและข้าราชการประจำ ในประเด็น ให้มีการใช้วิธีการเลือกตั้งแบบสัดส่วนผสม โดยราษฎรเลือก ส.ส.ในแต่ละเขตนั้นส่วนหนึ่ง และเลือกบัญชีรายชื่อของพรรคซึ่งเหมือนกันเฉพาะในแต่ละภาค (กรุงเทพมหานคร , ภาคเหนือ , ภาคอีสาน,ภาคกลาง และภาคใต้) อีกส่วนหนึ่งนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า $t = 0.28$, $prob. = 0.779$) โดยที่ทั้งกลุ่มนักการเมืองและกลุ่มข้าราชการประจำมีแนวโน้มไปในทางไม่เห็นด้วย (ค่าเฉลี่ย 2.90 และ 2.86)

ตารางที่ 5.9 : แสดงการเปรียบเทียบแนวความคิดของนักการเมืองและข้าราชการประจำ ต่อประเด็น การแบ่งเขตเลือกตั้งเป็นแบบ 1 เขต 1 คน

กลุ่มตัวอย่าง	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)					ค่าทางสถิติ				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	จำนวนผู้ตอบ N	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ค่าเบี่ยงเบน S.D.	t-test value	prob.
นักการเมือง	23.8	32.8	22.1	11.1	9.8	222	3.09	1.25	1.92	0.056
ข้าราชการประจำ	35.0	31.9	12.0	17.7	2.7	213	3.80	1.81		

ในการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างนักการเมืองและข้าราชการประจำ ในประเด็น ให้มีการใช้วิธีการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเป็นแบบ 1 เขต 1 คนนั้น พบว่ากลุ่ม ตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า $t = 1.92$,

prob = 0.056) โดยที่กลุ่มนักการเมืองและกลุ่มข้าราชการประจำ ต่างมีความเห็นด้วยกับการให้มีการเลือกตั้งด้วยวิธีการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเป็นแบบ 1 เขต 1 คน (ค่าเฉลี่ย 3.09 และ 3.80)

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล จะเห็นว่าแนวความคิดของนักการเมืองและข้าราชการประจำ ต่อประเด็นต่าง ๆ ข้างต้นมีค่าระดับคะแนนแนวความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางถึงค่อนข้างสูง (มีค่าเฉลี่ย ตั้งแต่ 3.0 - 3.5) และก็มีแนวความคิดในวิธีการเลือกตั้งตามประเด็นต่าง ๆ นั้นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเสียส่วนใหญ่ ดังนั้นผลการศึกษาวิจัยในประเด็นนี้ สรุปได้ว่าเป็นจริงตามข้อสมมุติฐานของการศึกษาที่กำหนดไว้

ในประเด็นการแก้ไขวิธีการเลือกตั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์บุคคลทั้งนักการเมืองและข้าราชการประจำ ซึ่งมีความเห็นทั้งที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยดังต่อไปนี้

ฯพณฯ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ นายกรัฐมนตรี ได้ให้ความคิดเห็นต่อประเด็นดังนี้¹⁹

“ ...การเลือกตั้งโดยระบบเสียงข้างมากรอบเดียวเป็นการเลือกตั้งในรูปแบบเก่าที่ได้ทำมา ก็คงจะได้แต่นักเลือกตั้ง แต่แบบสัดส่วนผสมนั้นก็คงจะเป็นวิธีการแก้ไข เพื่อที่จะให้ได้ผู้ที่มีความสามารถเข้ามาช่วยเหลือในอัตราส่วนที่เหมาะสมกับนักเลือกตั้ง นั่นคือปัญหาของบ้านของเมืองที่พี่น้องประชาชนไม่ได้ไว้วางใจนักการเมือง หรือไม่ได้มีความไว้วางใจนักเลือกตั้งว่ามีความซื่อสัตย์สุจริต มีขีดความสามารถเพียงพอ เพราะฉะนั้นวิธีการดังกล่าวนี้ถ้าหากว่านำเอาแบบสัดส่วนผสมมาก็คงจะแก้ไขในประเด็นนี้ไปได้ ...”

ฯพณฯ วันมูหะมัดนอร์ มะทา ประธานรัฐสภา ได้ให้ความคิดเห็นต่อประเด็นดังนี้²⁰

“ ... การเลือกตั้งแบบสัดส่วนผสม จะทำให้ได้คนดีขึ้นมา เพราะบางครั้งการเลือกตั้งทั่วไปแบบเสียงข้างมากรอบเดียว ทำให้คนดีจำนวนหนึ่งไม่สามารถผ่านการเลือกตั้งได้ เพราะว่ายังมีปัจจัยอีกหลายประการ เพราะฉะนั้นเรื่องการได้คนดีนี้ก็คงไม่มีปัญหา การเลือกตั้งแบบสัดส่วนผสมแน่นอนเป็น

¹⁹ สัมภาษณ์ ชวลิต ยงใจยุทธ, นายกรัฐมนตรี, 9 มีนาคม 2540.

²⁰ สัมภาษณ์ วันมูหะมัดนอร์ มะทา, ประธานรัฐสภา, 4 มีนาคม 2540.

ระบบที่จะทำให้เพิ่มคนดีขึ้นมา แต่ถามว่าจะลดการซื้อเสียงขายเสียงหรือไม่ อันนี้ไม่แน่ใจ เพราะว่าการจะลดการซื้อสิทธิ์ขายเสียง มันขึ้นอยู่กับปัจจัยอีกหลายปัจจัย ...”

ขพนข ชิงชัย มงคลธรรม รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ได้ให้ความ
คิดเห็นต่อประเด็นนี้ดังนี้²¹

“...ผมว่ายิ่งแก้มันยิ่งจะสับสนใหญ่ นะครับ การที่จะใช้รายละเอียดที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้นในการเลือกตั้งนั้น จะใช้ได้ในประเทศที่มีการพัฒนาประชาธิปไตยไปอย่างเต็มกำลังแล้ว วัฒนธรรมในทางการเมืองเป็นเรื่องยากมากที่จะเปลี่ยนแปลงอย่างง่าย ๆ นะครับ เพราะฉะนั้นจะเปลี่ยนโครงสร้างทางความคิดของคนที่ถูกพันอยู่กับวิธีการ ซึ่งถือว่าเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งในทางการเมืองบ้านเราก่อนข้างจะยากลำบาก แต่คิดผมว่าคิดได้ แต่จะทำให้สำเร็จ ผมว่าประชาชนจะเกิดการสับสนมากมายเขาไม่รู้หรือกว่าคำว่าปาร์ตี้ลิสต์คืออะไร คำว่าสัดส่วนคืออะไร มันมีความละเอียดอ่อนเพิ่มขึ้น ส่วนประเทศไทยหาทางทำให้ประชาธิปไตยมันเกิดขึ้นในจิตสำนึกของคนให้ได้เสียก่อน แล้วค่อยพัฒนากระบวนการในการเลือกตั้งควบคู่กันไป ...”

ขพนข ธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง ได้ให้ความ
คิดเห็นต่อประเด็นนี้ดังนี้²²

“...ผมคิดว่าน่าจะใช้ระบบเดิม ระบบเดิมก็คือระบบการเลือกตั้งโดยตรงที่มาจากประชาชน เพราะว่าถ้าเราอมรับอยู่บนหลักการที่ว่านี่คือระบอบประชาธิปไตย คำว่าประชาธิปไตยก็คือเสียงที่มาจากประชาชนเป็นคนที่เลือกผู้ปกครองของตัวเอง ...”

²¹ สัมภาษณ์ ชิงชัย มงคลธรรม, รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี, 10 กุมภาพันธ์ 2540.

²² สัมภาษณ์ ธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่, รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง, 13 กุมภาพันธ์ 2540.

ฯพณฯ เอกพร รักความสุข รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ได้ให้ความคิดเห็นต่อประเด็นนี้ดังนี้²³

“...วิธีการเลือกตั้งถ้ามีหลากหลายวิธีประชาชนจะสับสน ในเวลานี้มี แนวโน้มเห็นชัดเจนแล้วว่า 1 คน น่าจะ 1 โหวต ในแนวโน้มขณะนี้อย่างน้อย ป้องกันการซื้อเสียงได้ เพราะเขาจะหวงเสียงของเขา ถ้าเป็นการเลือกตั้งแบบ เขตละคน 1 เสียง 1 โหวต พรรคการเมืองทั้งหมดในประเทศไทยจะไม่สามารถ กำหนดเสียงได้เลย เนื่องจากว่าเราไม่รู้ว่าจะชนะในเขตนั้น ๆ ...”

ฯพณฯ ฉัตรชัย เอียสกุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ได้ให้ความคิดเห็นต่อประเด็นนี้ดังนี้²⁴

“...สำหรับเรื่องการเลือกตั้งผมเองก็คิดอยู่ฟังอยู่หลายความคิด หรือว่า หลายระบบตามที่ต่างประเทศเขามีอยู่ก็เห็นว่าระบบที่เราเป็นอยู่ขณะนี้ก็ไม่เลว เสียทีเดียว เพราะที่ผ่านมาก็ระบบต่าง ๆ ที่ว่ากันมาก็ยังไม่เห็นว่าจะระบบไหน ที่จะแก้ปัญหาที่เรากลัวกัน คือเราอยากจะทำคือด้านการซื้อเสียงก็ไม่ว่าจะ เป็นแบบไหนก็ยังมีวิธีการที่จะทำได้ในส่วนนี้อยู่ เพราะฉะนั้นผมเชื่อว่าการแก้ไขระบบ การเลือกตั้งคงไม่ใช่การแก้ไขของการซื้อเสียง อาจจะดูว่าจะได้คนที่ดีขึ้นหรือ ว่าคัดเลือกคนที่มีความสามารถมากขึ้นจะเป็นไปได้ แต่ว่าคงไม่ได้ตามที่เราจะ แก้ไขด้านการซื้อสิทธิขายเสียงเวลานี้ ผมคิดว่าการเลือกตั้งแบบปัจจุบัน ประชาชนทราบดีเข้าใจดี อย่างเดิมน่าจะดีในแง่ของความเข้าใจของประชาชน อย่างอื่นผมไม่เห็นความแตกต่างว่าจะได้ ส.ส.ที่แตกต่างออกไปมากมายนักใน ระบบอื่น ๆ และแบบสัดส่วนประชาชนโดยเฉพาะคนทางชนบทยังไม่เข้าใจ ...”

²³ สัมภาษณ์ เอกพร รักความสุข, รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม, 13 กุมภาพันธ์ 2540.

²⁴ สัมภาษณ์ ฉัตรชัย เอียสกุล, รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม, 13 กุมภาพันธ์ 2540.

ฯพณฯ พลตรี ศรัชัย มนตรีวัต รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ได้ให้ความคิดเห็นต่อประเด็นนี้ดังนี้²⁵

“...ความลับสนออย่าไปพูดถึงชาวบ้านเลยนะ คงต้องยอมรับความจริงคือชาวบ้านไม่ค่อยรู้เรื่องอะไรหรอก เขารู้อย่างเดียวเมื่อเลือกว่า นาย ก. เป็นผู้แทนของเขา เขาเดือดเนื้อร้อนใจอะไรเขาจะต้องวิ่งมาหา ผู้แทนของเขาที่เขาเลือกของเขาขึ้นมา เพราะฉะนั้นที่มาของผู้แทนเราจะไปทำให้มันยุ่งยากมากหรือทำให้ประชาชนสับสน ผมว่ามันก็คงจะไม่เวิร์ค มันคงต้องพัฒนาที่คนผมเน้นตลอดเวลาว่าทำอย่างไรเราพัฒนา การศึกษาให้พี่น้องประชาชนของเราได้รับการศึกษา แต่ว่าสำคัญที่สุดคืออยากให้ทำก่อน ก็คือการไปใช้สิทธิออกเสียงเพื่อที่จะให้บ้านล้นท์กันหมดได้ไหม ถือเป็นหน้าที่ของปวงชน เพราะว่าถ้าเมื่อทำตรงนี้ได้การซื้อ สิทธิขายเสียงมันซื้อไม่ไหว การหาเสียงมันก็จะใช้มากขึ้นเมื่อประชาชนมีความรู้มากขึ้น ...”

นายบุญชง วิสมหมาย เลขาธิการนายกรัฐมนตรี ให้ความคิดเห็นต่อประเด็นนี้ดังนี้²⁶

“...ผมว่าแค่เราเลือกตั้งรอบเดียว ประชาชนยังเห็นแก่อำมิสสินจ้างและผู้สมัครก็ใช้จ่ายไปอย่างพอสมควร ถ้ามา 2 รอบ 3 รอบ ผมว่าก็ยังใช้จ่ายเยอะจะเข้าตำราเข้ามาเพื่อถอนทุน ปัญหาตรงนี้ค่อนข้างจะหนัก เพราะเราจะไปหาว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือนักการเมืองไม่ว่าระดับใดก็ตามที่มีความพร้อมและจิตสำนึกที่จะเข้ามารับใช้บ้านเมือง ด้วยความบริสุทธิ์ใจน่าจะหายาก เพราะฉะนั้นในรอบเดียว เว้นแต่ว่าการศึกษาเราในภาคบังคับถึง 12 ปี และทุกคนมีวิจารณ์ญาณในการศึกษาที่ดี มีอะไรที่พร้อม ตรงนั้นเราก็มหาวิธีแนวทางอะไรที่มันน่าจะเหมาะสมในช่วงนั้นก็เหมาะสมกว่า ...”

²⁵ สัมภาษณ์ ศรัชัย มนตรีวัต, รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 13 กุมภาพันธ์ 2540.

²⁶ สัมภาษณ์ บุญชง วิสมหมาย, เลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 19 กุมภาพันธ์ 2540.

นายเสริมศักดิ์ พงษ์พานิช ผู้ว่าราชการจังหวัดนครพนม ได้ให้ความเห็นต่อประเด็นนี้ดังนี้²⁷

"...ขณะนี้ของเราก็เป็นแบบผสม แต่ละเขตมี 3 คน หรือ 2 คน แต่จะให้ชัดเจนขึ้นมาอยากจะทำให้เป็นสัดส่วนที่เท่ากัน นั้นหมายความว่าแต่ละเขตมี ส.ส.ได้ 1 คน ทำให้สิทธิของประชาชนเท่าเทียมกันทั้งประเทศเป็น ONE MAN ONE VOTE คิดว่าเหมาะสม ทำให้ทุกคนมีสิทธิเท่ากัน ..."

ศาสตราจารย์ ดร. สุจิต บุญบงการ คณบดีคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ ได้ให้ความเห็นต่อประเด็นนี้ดังนี้²⁸

"...ตรงนี้ค่อนข้างจะเห็นว่าถ้าจะผสมกัน 2 แบบ ผมว่าก็ไม่เลว ผมคิดว่าในประเด็นแรกจะใช้เขตเดียวคนเดียว ใช้เขตเดียวคนเดียวทำให้เกิดความเป็นธรรมที่ประชาชนทั้งประเทศก็มีสิทธิเลือก ส.ส.ได้เพียงคนเดียว การหาเสียงก็จะทำได้ดีขึ้น การควบคุมก็ทำได้ดีขึ้น คราวนี้ผสมกันสองอย่างก็คิดว่าเขตเดียวคนเดียวนั้น เป็นการสะท้อนความเห็นของประชาชนในแต่ละพื้นที่ ส่วนการเลือกตั้งตามบัญชีรายชื่อพรรคทั้งประเทศ ก็เป็นการสะท้อนให้เห็นประชาชนทั้งประเทศเป็นอย่างไร ก็จะได้ ส.ส.ที่สะท้อนความเห็นค่อนข้างจะเต็มรูปแบบ ..."

แนวความคิดในการแก้ไขวิธีการเลือกตั้งของไทย ได้มีแนวความคิดให้ใช้วิธีการเลือกตั้งในหลายวิธีด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นวิธีเลือกตั้งเสียงข้างมากรอบเดียว วิธีเลือกตั้งเสียงข้างมากเด็ดขาด 2 รอบหรือวิธีเลือกตั้งแบบสัดส่วนผสม และวิธีเลือกตั้งแบบ 1 เขต 1 คนนั้น ทั้งนักการเมืองและข้าราชการประจำต่างเห็นด้วยกับวิธีการเลือกตั้งที่เสนอ ยกเว้นการเลือกตั้งด้วยวิธีเลือกตั้งเสียงข้างมาก 2 รอบ การเลือกตั้งด้วยเสียงข้างมากรอบเดียวเป็นวิธีเลือกตั้งที่ผลจากแบบสอบถามนั้นเห็นด้วยในระดับค่าคะแนนนิยมค่อนข้างสูง และจากการสัมภาษณ์ก็เห็นด้วยเป็นส่วนใหญ่เช่นกัน

²⁷ สัมภาษณ์ เสริมศักดิ์ พงษ์พานิช, ผู้ว่าราชการจังหวัดนครพนม, 19 กุมภาพันธ์ 2540.

²⁸ สัมภาษณ์ สุจิต บุญบงการ, คณบดีคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ, 12 มีนาคม 2540.

2.4 ประเด็นแนวความคิดในการกำหนดให้พรรคการเมือง ต้องส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งให้ครบตามจำนวนที่กำหนด คือไม่น้อยกว่า 1 ใน 4 ของจำนวน ส.ส.ทั้งหมด

จากแนวความคิดที่จะพัฒนาการเมืองการปกครองไทยในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยยึดถือระบบรัฐสภาเป็นหลักนั้น พรรคการเมืองจึงเป็นกลไกหนึ่งของระบบประชาธิปไตย การจัดตั้งพรรคการเมืองของไทยโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติพรรคการเมืองนั้น ล้มลุกคลุกคลานมาโดยตลอด เมื่อการปฏิวัติรัฐประหารก็จะมีการประกาศให้ยกเลิกรัฐธรรมนูญที่ใช้อยู่ ณ เวลานั้น ๆ พร้อมทั้งประกาศยุบพรรคการเมืองไปด้วยเสียส่วนใหญ่ ก็เป็นอันว่าพรรคการเมืองถูกยุบไปโดยปริยาย เมื่อร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมาใหม่ก็จะมีกรร่างหรือแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติพรรคการเมืองขึ้นมาใหม่เช่นกัน จากแนวความคิดหนึ่งที่จะพัฒนาพรรคการเมืองของไทยให้เข้มแข็ง และเป็นพรรคการเมืองของประชาชนอย่างแท้จริง จึงได้กำหนดเรื่องพรรคการเมืองไว้ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2534 มาตรา 112 ว่า “ ในการเลือกตั้งทั่วไป พรรคการเมืองที่สมาชิกจะเป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา 111 (3) ได้ต้องเป็นพรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกเข้ารับสมัครรับเลือกตั้งทั้งหมดรวมกันไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดที่พึงจะมีในการเลือกตั้งครั้งนั้น และในแต่ละเขตเลือกตั้งพรรคการเมืองดังกล่าวส่งสมาชิกเข้ารับสมัครรับเลือกตั้ง พรรคการเมืองต้องส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งให้ครบ จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะพึงมีได้ในเขตเลือกตั้ง และจะส่งได้คณะเดียวในเขตเลือกตั้งหนึ่งเขต ”

ผู้ศึกษาจึงได้กำหนดเป็นประเด็นศึกษาประเด็นหนึ่งของการปฏิรูปการเลือกตั้งไทย จาก ผลการศึกษาตามแบบสอบถาม พบว่าแนวความคิดของนักการเมืองและข้าราชการประจำที่มีต่อประเด็นดังกล่าวเป็นดังนี้

ตารางที่ 5.10 : แสดงการเปรียบเทียบแนวความคิดของนักการเมืองและข้าราชการประจำ ต่อประเด็น การกำหนดให้พรรคการเมืองแต่ละพรรคต้องส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งหมดไม่น้อยกว่า 1 ใน 4 ของจำนวน ส.ส.ทั้งหมด

กลุ่มตัวอย่าง	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)					ค่าทางสถิติ				
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	จำนวนผู้ตอบ N	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ค่าเบี่ยงเบน S.D.	t-test value	prob.
นักการเมือง	26.2	50.0	6.6	9.8	7.0	222	3.78	1.16	- 1.10	0.126
ข้าราชการประจำ	23.0	40.7	8.8	22.1	5.3	213	3.14	1.22		

ในการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างนักการเมืองและข้าราชการประจำ ในประเด็นที่กำหนดให้นักการเมือง แต่ละพรรคส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งหมดไม่น้อยกว่า 1 ใน 4 ของจำนวน ส.ส.ทั้งหมดนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งสองมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า $t = -1.10$, $prob = 0.126$) โดยที่กลุ่มนักการเมืองและกลุ่มข้าราชการประจำต่างมีความเห็นด้วยที่จะให้มีการกำหนดจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งดังกล่าว (ค่าเฉลี่ย 3.78 และ 3.14)

ตามข้อสมมุติฐานของการศึกษาที่กำหนดไว้ในประเด็นนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์นักการเมืองและข้าราชการประจำ มีทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ดังต่อไปนี้

วพณฯ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ นายกรัฐมนตรี ได้ให้ความคิดเห็นต่อประเด็นดังนี้²⁹

“ ... การกำหนดให้พรรคการเมืองแต่ละพรรคส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 1 ใน 4 ของจำนวน ส.ส.ทั้งหมดนั้น ก็ได้มีการพูดจากันในเรื่องนี้ มาว่าในการปฏิรูปการเมืองนี้เราต้องการให้เป็นประชาธิปไตย แต่ว่าสิ่งที่มา กำหนดนั้นคือสิ่งที่ป้องกันไม่ให้เกิดการเป็นประชาธิปไตยขึ้น นั่นคือแต่ละพรรคจะต้องมีจำนวนผู้สมัครซึ่งคงต้องขึ้นกับประเด็นหลาย ๆ อย่าง ซึ่งคงต้องรวมทั้งทางด้านงบประมาณหรือด้านการเงินด้วย เคยมีการพูดจากันเมื่อถ้าประเทศเป็นประชาธิปไตยจริงแล้ว มันไม่สมควรที่จะต้องไปกำหนดดังกล่าวนี้ แม้กระทั่งพรรคการเมืองยังไม่จำเป็นต้องสังกัด เพราะฉะนั้นก็แล้วแต่สิ่งนี้จะมองอย่างไร แต่ในความรู้สึกผมจะกำหนดเท่าไรก็แล้วแต่ มันก็คงเหมือนเดิม ภาวะทางการเมืองที่เป็นจุดอ่อนในภาวะปัจจุบันก็คงจะยังเหมือนเดิมอยู่ ... ”

วพณฯ วันมูหะมัดนอร์ มะทา ประธานรัฐสภา ได้ให้ความคิดเห็นต่อประเด็นดังนี้³⁰

“ ... ที่ผ่านมากำหนดไว้ครึ่งทาง ตอนหลังก็ลดเหลือ 1 ใน 4 ผมว่าเป็นเหตุผลที่ตามสถานการณ์เดิม พรรคการเมืองเราไม่มีการพัฒนา ก็มีพรรคการเมืองเกิดขึ้นหลายสิบพรรค แต่ปัจจุบันประชาชนก็กลับกรองขึ้นมาตามลำดับ จะเห็นว่าการเลือกตั้งคราวที่แล้ว ก็เหลือพรรคการเมืองเพียง 11 พรรค

²⁹ สัมภาษณ์ ชวลิต ยงใจยุทธ, นายกรัฐมนตรี, 9 มีนาคม 2540.

³⁰ สัมภาษณ์ วันมูหะมัดนอร์ มะทา, ประธานรัฐสภา, 4 มีนาคม 2540.

การเมืองเท่านั้นเอง เพราะฉะนั้นการที่ต่อๆ ๑ ลดการบังคับให้พรรคการเมือง ส่งผู้เลือกตั้งน้อยลงตามลำดับก็เป็นสิ่งที่ดี แต่ไม่ควรที่จะลดจนกระทั่งว่าไม่มี กำหนดเลย เพราะจะทำให้ถอยหลังเข้าคลองอีก ...”

ฯพณฯ ชิงชัย มงคลธรรม รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ได้ให้ความคิดเห็นต่อประเด็นนี้ดังนี้³¹

“...อันนี้แหละครับเขาเรียกว่าเราไปข้ามขั้นตอน ประชาธิปไตยต้องปล่อยให้พัฒนาไปตามสภาพของมัน เราต้องดูพื้นฐานของมันว่าตัวปรัชญาประชาธิปไตยมันว่าไว้อย่างไร เราไปกำหนดให้ผู้คน ต้องสังกัดพรรคการเมืองนะถึงจะสมัครผู้แทนราษฎรได้ ดูเหมือนว่าจะถูก แต่ถ้าคิดในแง่ของปรัชญามันขัดหลักปรัชญาประชาธิปไตยอย่างรุนแรงที่สุด คุณมีสิทธิอะไรที่จะไปกำหนดคนว่าคุณต้องทำนี้ถึงจะเป็นพรรคการเมืองได้ คุณต้องสังกัดพรรคการเมืองถามว่าพรรคการเมืองล้มเหลวเพราะอะไรทุกวันนี้ ก็เพราะไปเลือกเอาคนไม่ได้เรื่องมาสมัครผู้แทน ทำไมคนได้เรื่องเขาอยากเป็นทำไมไม่ให้เสรีภาพเขามาสมัครบ้าง ไม่มีหรือครับประเทศไทยที่เป็นประชาธิปไตยสมบูรณ์แบบ เขาจะกำจัดสิทธิคนถึงขนาดนั้น นี่แหละเขาเรียกว่าคนละเรื่องเดียวกัน ...”

ฯพณฯ ฉัตรชัย เอียสกุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ได้ให้ความคิดเห็นต่อประเด็นนี้ดังนี้³²

“...คือเรื่องนี้ผมไม่เห็นด้วยมาโดยตลอด มาตรการส่วนนี้ทำให้พรรคเล็กจะลำบาก แม้กระทั่งกฎหมายพรรคการเมืองผมว่าไม่น่าจะมีเสียด้วยซ้ำ หรือว่ากฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งก็ไม่น่าจะระบุว่าทุกคนต้องสังกัดพรรคการเมืองมันเป็นการบังคับกันเกินไป ...”

³¹ สัมภาษณ์ ชิงชัย มงคลธรรม, รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี, 10 กุมภาพันธ์ 2540.

³² สัมภาษณ์ ฉัตรชัย เอียสกุล, รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม, 13 กุมภาพันธ์ 2540.

นายบุญชง วิสมหมาย เลขานุการนายกรัฐมนตรีน ได้ให้ความคิดเห็นต่อประเด็นนี้³³

“...สำหรับผมจะมองในเรื่องสัดส่วนที่ต้องส่ง 1 ใน 4 ก่อนข้างจะเห็นด้วย เพราะว่ามิฉะนั้นแล้วจะมีพรรคเล็กพรรคน้อยมากเกินไป มันจะทำให้ใครก็ตามที่ขึ้นมาจัดตั้งรัฐบาลค่อนข้างลำบาก เพราะฉะนั้นยิ่งน้อยพรรคยิ่งดี อย่างน้อยที่สุดยังเป็นการเปิดทางให้ราษฎรหรือประชาชนมีโอกาสเลือกพอสมควร โดยที่ประเทศไทยเราปัจจุบันพรรคที่โตกันจริง ๆ ก็มีประมาณ 4 พรรค ...”

นายเสริมศักดิ์ พงษ์พานิช ผู้ว่าราชการจังหวัดนครพนม ได้ให้ความคิดเห็นต่อประเด็นนี้³⁴

“...ตรงนี้ที่จริงก็เป็นขบวนการที่จะพัฒนาพรรคการเมืองโดยใช้กฎหมาย เพื่อที่จะให้มีพรรคใหญ่ ๆ กำหนดอย่างนี้ปรับมาเรื่องนะ จาก 1 ใน 3 เป็น 1 ใน 4 ตรงนี้ได้หลักการแล้ว ถ้าประชาธิปไตยจริง ๆ สูงสุดจะไม่มีใครกำหนด แต่ของเรา ๆ ต้องการการพัฒนาการเมืองมี 2 อย่าง 1. เป็นโดยธรรมชาติ 2. ใช้กฎหมาย ตรงนี้ถือว่าการพัฒนาทางการเมืองโดยใช้กฎหมายว่าเราต้องส่ง 1 ใน 4 ในขั้นต้น น่าจะลองให้มีจนถึงระยะหนึ่งแล้วพรรคเล็ก ๆ จะหมดไป ต่อไปก็ไม่ต้องกำหนดแล้ว ...”

ศาสตราจารย์ ดร. สุจิต บุญบงการ คณบดีคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสมาชิกสภาาร่างรัฐธรรมนูญ ได้ให้ความเห็นต่อประเด็นนี้³⁵

“...ก็คงจะขัดกับหลักวิชาการ เพราะจริง ๆ แล้วการกำหนดตรงนี้เท่ากับให้คนที่เป็พรรคเล็กส่งลำบาก ทำให้เกิดการส่งผู้สมัครแบบจอมปลอม และในขณะที่เดียวกันก็ทำให้คนสมัครอิสระเกิดขึ้น ตรงนี้ผมอยากให้มีลักษณะที่ว่ากำหนดว่า พรรคการเมืองจะส่งผู้สมัครได้มากหรือน้อย แคไหนในแต่ละเขต น่าจะใช้ระบบแบบที่ว่าประชาชนในเขตนั้นเป็นสมาชิกของพรรคหรือ

³³ สัมภาษณ์ บุญชง วิสมหมาย, เลขานุการนายกรัฐมนตรีน, 19 กุมภาพันธ์ 2540.

³⁴ สัมภาษณ์ เสริมศักดิ์ พงษ์พานิช, ผู้ว่าราชการจังหวัดนครพนม, 19 กุมภาพันธ์ 2540.

³⁵ สัมภาษณ์ สุจิต บุญบงการ, คณบดีคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสมาชิกสภาาร่างรัฐธรรมนูญ, 12 มีนาคม 2540.

ไม่แค่นั้นอย่างไร มีสาขาพรรคหรือเปล่า อย่างในสหรัฐอเมริกาถ้าพรรคไหน ไม่มีคนสนับสนุน หรือเป็นสมาชิกอยู่ในพรรคในเมืองนั้นก็ส่งผู้สมัครไม่ได้ ...”

แนวความคิดในการกำหนดให้พรรคการเมืองต้องส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งให้ครบตามจำนวนที่กำหนด คือ ไม่น้อยกว่า 1 ใน 4 ของจำนวน ส.ส.ทั้งหมดนั้น ผลการสอบถามทั้งนักการเมืองและข้าราชการประจำต่างเห็นด้วยกับการกำหนดดังกล่าว โดยเฉพาะนักการเมืองมีความเห็นด้วยในระดับคะแนนนิยมค่อนข้างสูง แต่ผลการสัมภาษณ์นักการเมืองไม่ค่อยจะเห็นด้วยในการกำหนดดังกล่าว

2.5 ประเด็นแนวความคิดในการที่จะให้รัฐให้เงินอุดหนุนพรรคการเมือง

สืบเนื่องมาจากแนวความคิดที่จะพัฒนาระบบพรรคการเมืองให้เข้มแข็ง ให้เป็นพรรคการเมืองของประชาชน พรรคการเมืองต้องมีอำนาจเหนือนักการเมือง นักการเมืองต้องถูกควบคุมโดยระบบพรรค ขยายฐานพรรคการเมืองไปสู่ชนบท จะเป็นการช่วยพัฒนาความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย ให้กับประชาชนที่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองได้อีกทางหนึ่ง

ปัจจุบันสภาพพรรคการเมืองเกือบต่อการซื้อขายเสียงเลือกตั้ง มีนายทุนให้การอุปถัมภ์อยู่เบื้องหลัง หรือนายทุนนักธุรกิจลงมาสสมัครรับเลือกตั้งเอง พรรคการเมืองได้รับเงินบริจาคทั้งโดยตรงและโดยทางอ้อม ไม่ว่าจะเป็นการเปิดเผยหรือปิดลับ กล่าวโดยสรุป พรรคการเมืองต้องใช้จ่ายเงินในการดำเนินงานทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นช่วงฤดูการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งหรือยามปกติ เมื่อพรรคการเมืองได้รับเงินจากนายทุนนักธุรกิจ จึงมีแนวความคิดว่าเมื่อพรรคการเมืองนั้น ๆ เป็นรัฐบาลย่อมจะถอนทุนคืน เพื่อใช้หนี้้นายทุนนักธุรกิจ หรือต้องปฏิบัติภารกิจใด ๆ ที่จะเกื้อกูลเอื้ออำนวยประโยชน์แก่ผู้เบื้องหลังนั้น ๆ จึงมีแนวความคิดที่จะมีให้พรรคการเมืองต้องตกเป็นเครื่องมือของนายทุนนักธุรกิจ หรือกลุ่มผู้อยู่เบื้องหลังใดก็ตาม โดยได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐแทน เพื่อขจัดปัญหาต่าง ๆ ที่มักเกิดขึ้นตามมาภายหลังการเลือกตั้ง เช่น ปัญหาคอร์รัปชัน เป็นต้น

ผู้ศึกษาจึงได้กำหนดเป็นประเด็นศึกษาประเด็นหนึ่งของการปฏิรูปการเลือกตั้งไทย จากผลการศึกษาตามแบบสอบถาม พบว่าแนวความคิดของนักการเมืองและข้าราชการประจำที่มีต่อประเด็น ดังกล่าวเป็นดังนี้

ตารางที่ 5.11 : แสดงการเปรียบเทียบแนวความคิดของนักการเมืองและข้าราชการประจำ ต่อประเด็น การที่จะให้รัฐให้เงินอุดหนุนพรรคการเมือง

กลุ่มตัวอย่าง	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)					ค่าทางสถิติ				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	จำนวนผู้ตอบ N	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ค่าเบี่ยงเบน S.D.	t-test value	prob.
นักการเมือง	50.0	34.0	5.7	7.0	2.1	222	4.22	1.02	- 3.70	0.000
ข้าราชการประจำ	33.6	31.0	8.8	20.0	6.2	213	3.65	1.30		

ในการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างนักการเมืองและข้าราชการประจำ ในประเด็นที่กำหนดให้รัฐให้เงินอุดหนุนพรรคการเมืองให้เข้มแข็งนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งสองมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า $t = - 3.70$, $prob = 0.000$) โดยกลุ่มนักการเมืองมีความเห็นที่จะให้รัฐให้เงินอุดหนุนพรรคการเมืองนั้น มากกว่ากลุ่มข้าราชการประจำ (ค่าเฉลี่ย 4.22 ต่อ 3.65)

ตามข้อสมมุติฐานของการศึกษาที่กำหนดไว้ ในประเด็นนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์นักการเมืองและข้าราชการประจำ มีทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ดังต่อไปนี้

ฯพณฯ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ นายกรัฐมนตรี ได้ให้ความเห็นต่อประเด็นดังนี้³⁶

“ ... รัฐให้เงินสนับสนุนพรรคการเมืองก็เป็นสิ่งที่ชอบที่ควร แต่ว่าสิ่งที่กลัวกันอยู่ก็คือว่าจะตั้งพรรคการเมืองมาหาเงิน แล้วก็เลิกพรรคการเมืองไปแล้วก็ตั้งใหม่เพื่อมาหาเงิน เพราะฉะนั้นการให้เงินสนับสนุนพรรคการเมืองควรจะให้ แต่ว่าจะให้เท่าไรอย่างไรก็ต้องไปคิดกันดู ...”

ฯพณฯ วันมูหะมัดนอร์ มะทา ประธานรัฐสภา ได้ให้ความเห็นต่อประเด็นดังนี้³⁷

“ ... พรรคการเมืองเป็นองค์กรสำคัญ ในการพัฒนาประชาธิปไตย เพราะฉะนั้นการที่จะให้พรรคการเมือง มีการพัฒนาไปในแนวทางที่ถูกต้องเป็น

³⁶ สัมภาษณ์ ชวลิต ยงใจยุทธ, นายกรัฐมนตรี, 9 มีนาคม 2540.

³⁷ สัมภาษณ์ วันมูหะมัดนอร์ มะทา, ประธานรัฐสภา, 4 มีนาคม 2540.

พรรคมวลชน ผมว่าการสนับสนุนเงินให้แก่พรรคเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น ไม่อย่างนั้นพรรคการเมืองก็ไม่รู้ว่าจะเอาเงินมาจากไหน ก็คงต้องขอกจากนายทุน หรือผู้สนับสนุนพรรค ก็จะทำให้คนเหล่านั้นเข้ามาครอบงำพรรค การที่รัฐให้เงินสนับสนุนพรรคการเมืองจะทำให้พรรคเป็นพรรคของมวลชน และปราศจากการครอบงำ หรือการครอบงำจะน้อยลง ...”

พณฯ ชิงชัย มงคลธรรม รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ได้ให้ความคิดเห็นต่อประเด็นนี้ดังนี้³⁸

“...เรื่องเงินสนับสนุนผมว่าพรรคการเมืองเป็นของประชาชน เป็นสมบัติของสังคม รัฐบาลควรจะให้การสนับสนุนพรรคการเมืองได้ ภายใต้เงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่ง ...”

พณฯ เอกพร รักความสุข รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ได้ให้ความคิดเห็นต่อประเด็นนี้ดังนี้³⁹

“...ประเด็นว่าจะให้รัฐอุดหนุน จะให้รัฐช่วยอะไรนี้ถ้าเป็นการเลือกตั้งแล้วทำได้ยาก เนื่องจากมันจะไม่มีคุณสมบัติกันเลย เพราะรัฐบาลรักษาการยอมทำได้ดีกว่าพรรคการเมืองที่เป็นฝ่ายค้าน ฉะนั้นความยุติธรรมจะไม่มี ทางแก้ปัญหาจะต้องไปจัดระบบให้พรรคการเมืองถูกบังคับให้เข้มแข็ง เช่นยกตัวอย่างที่เขาเคยพยายามทำกันคือมาตรการทางภาษี เรามีโหวตเตอร์ทั่วประเทศ 30 ล้านเสียง คนเหล่านี้อยู่ในระบบเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลไม่มากนักครับ กลายเป็นคนชั้นกลางที่ทำมาหากิน ทุกเดือนจะต้องเสียภาษีแพง ในขณะที่คนอีกกลุ่มหนึ่งของประเทศไม่เคยเสียภาษีเลย ถ้าเราแก้ปัญหานี้ได้สองทางคือได้สองต่อนะครับ คือได้สัดส่วนผู้เสียภาษีมากขึ้น แล้วได้เงินส่วนของภาษีส่วนหนึ่งมาเสียให้กับพรรคการเมืองด้วย ทุกคนที่เต็มใจบริจาคเงินให้กับพรรคการเมืองจะได้รับยกเว้นการเสียภาษีตามที่กรมสรรพากรกำหนด

³⁸ สัมภาษณ์ ชิงชัย มงคลธรรม, รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี, 10 กุมภาพันธ์ 2540.

³⁹ สัมภาษณ์ เอกพร รักความสุข, รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม, 13 กุมภาพันธ์ 2540.

พรรคการเมืองนั้นจะถูกคุมโดยผู้ออกเสียงโดยตรง และเมื่อถูกคุมโดยตรง พรรคการเมืองก็จะมีพลังทางอ้อม ...”

ฯพณฯ ฉัตรชัย เอียสกุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม
ได้ให้ความคิดเห็นต่อประเด็นนี้ดังนี้⁴⁰

“ ...สำหรับรัฐเข้ามาช่วยพรรคการเมือง ผมคิดว่าไม่มีความจำเป็นเท่าไร แต่ว่าถ้าจะช่วยก็ได้ เพราะว่าการช่วยไม่ใช่ช่วยเท่ากันหมด พรรคการเมืองอาจจะนับจากจำนวนผู้สมัคร อาจจะ นับจากจำนวนผู้แทนราษฎร แต่ว่ามันก็เหมือนกับช่วยกันทุกส่วนเสมอภาคกันไปก็ทำให้ไม่ต้องควักเงินมากคนที่ไม่ต้องมีสตางค์ก็สามารถที่จะลงมาช่วยได้ ก็จะได้ประโยชน์ส่วนนี้ แต่ไม่ถึงกับว่าไม่เห็นด้วยอย่างเดี๋ยวนะครับ แต่ว่ามันไม่ได้ช่วยแก้ปัญหา ตรงว่าไม่ได้ช่วยใครได้เสมอกันได้คะแนนสิบคะแนนเท่ากัน ก็เหมือนกับว่ายังไม่ได้คะแนนสักคะแนน ...”

ฯพณฯ พลตรี ศรชัย มนตรีวัต รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ได้ให้ความคิดเห็นต่อประเด็นนี้ดังนี้⁴¹

“ ...มันคงไม่เกิดประโยชน์อะไรจากตรงนี้ เราก็คงยอมรับคนเราพูดอะไรก็ต้องยอมรับกันไปเลยว่ามันคงไม่จำเป็น เพียงแต่รัฐพยายามที่จะประชาสัมพันธ์ ทำอย่างไรให้ประชาชนออกมาเลือกตั้งมากที่สุด วิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ นั้นไม่ต้องหอรอกครับ เงินอุดหนุนพรรค พูดกันอย่างตรงไปตรงมามันอุดยังไงมันก็ไม่พอ เพราะฉะนั้นให้เป็นหน้าที่ของเขา ขอให้พรรคการเมืองมีคุณธรรม ขอให้ทุกคนลงมาทำงานการเมืองมีคุณธรรม ...”

⁴⁰ สัมภาษณ์ ฉัตรชัย เอียสกุล, รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม, 13 กุมภาพันธ์ 2540.

⁴¹ สัมภาษณ์ ศรชัย มนตรีวัต, รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 13 กุมภาพันธ์ 2540.

นายบุญขง วิสมหมาย เลขาธิการนายกรัฐมนตรี ได้ให้ความคิดเห็นต่อประเด็นนี้ดังนี้⁴²

“...ผมยังมองว่าคนที่เข้ามาเล่นการเมืองถ้าไม่มีความพร้อม ไม่น่าจะเข้ามาเล่นการเมืองแต่ถ้าเข้ามาแล้วที่ว่ารัฐ จะต้องให้การสนับสนุนช่วยเหลือ น่าจะเป็นเปอร์เซ็นต์ที่ไม่สูงไปกิติ แต่ไม่ได้หมายความว่าต้องให้จนพอ ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ค่อนข้างจะชัดเจน ...”

นายเสริมศักดิ์ พงษ์พานิช ผู้ว่าราชการจังหวัดนครพนม ได้ให้ความคิดเห็นต่อประเด็นนี้ดังนี้⁴³

“...น่าจะให้มีความเสมอภาค อะไรที่จะเป็นการบริการของรัฐให้เสมอภาคก็จะเป็นการตีเปิดโอกาสให้ ส.ส. จน ๑ ที่มีความคิดดี มีความสามารถสูง ได้มีโอกาสเข้ามาสมัคร ส.ส. ...”

ศาสตราจารย์ ดร. สุจิต บุญบงการ คณบดีคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสมาชิกสภาว่ารัฐธรรมนูญ ได้ให้ความเห็นต่อประเด็นนี้ดังนี้⁴⁴

“...เห็นด้วย เพราะว่าเป็นทางหนึ่งที่พรรคจะหาเงินได้ เพราะที่เราห้ามพรรค ไม่ให้รับเงินทางโน้น หากินไม่ได้แล้วจะเอาเงินจากไหน ก็ต้องเอาเงินจากรัฐ ...”

แนวความคิดในการที่จะให้รัฐให้เงินอุดหนุนพรรคการเมือง ในปัจจุบันพรรคการเมืองเกือบต่อการซื้อขายเสียงเลือกตั้ง มีนายทุนให้การอุปถัมภ์อยู่เบื้องหลัง จึงมีแนวความคิดที่จะทำให้พรรคการเมืองไม่ตกเป็นเครื่องมือของนายทุนนักธุรกิจ โดยที่จะให้รัฐให้เงินอุดหนุนแทน จากผลการสอบถามปรากฏว่าทั้งนักการเมืองและข้าราชการประจำ ต่างมีความเห็นด้วยในระดับค่าคะแนนนิยมสูงและค่อนข้างสูงตามลำดับ อีกทั้งจากการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นด้วยเช่นกัน

⁴² สัมภาษณ์ บุญขง วิสมหมาย, เลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 19 กุมภาพันธ์ 2540.

⁴³ สัมภาษณ์ เสริมศักดิ์ พงษ์พานิช, ผู้ว่าราชการจังหวัดนครพนม, 19 กุมภาพันธ์ 2540.

⁴⁴ สัมภาษณ์ สุจิต บุญบงการ, คณบดีคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสมาชิกสภาว่ารัฐธรรมนูญ, 12 มีนาคม 2540.

2.6 ประเด็นแนวความคิดที่จะให้รัฐสนับสนุนพรรคการเมืองในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง (เช่น รัฐจัดการด้านโฆษณาประชาสัมพันธ์และพิมพ์โปสเตอร์ ให้แก่ผู้สมัครทุกคนเหมือนกันหมด)

นับตั้งแต่การเลือกตั้งทั่วไปปี 2535 เป็นต้นมา การโฆษณาประชาสัมพันธ์ของพรรคการเมืองแต่ละพรรคการเมือง ได้พยายามที่จะใช้สื่อทุกชนิดทำการโฆษณาประชาสัมพันธ์ โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์และสื่อวิทยุ หนังสือพิมพ์ พรรคการเมืองใหญ่ ๆ ได้ทุ่มเทจ้างนักโฆษณาประชาสัมพันธ์ระดับมืออาชีพ มาผลิตสื่อโฆษณาให้พรรคการเมืองของตนโดยใช้งบประมาณที่สูงมาก จนกระทั่งมีการยื่นเรื่องราว ให้มีการตรวจสอบว่าผิดพระราชบัญญัติหรือกฎหมายการเลือกตั้งหรือไม่ สรุปว่าไม่ผิดและค่าใช้จ่ายในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ไม่รวมกับรายจ่ายของผู้สมัครแต่ละคนตามที่กฎหมายกำหนด เมื่อเป็นเช่นนี้ยิ่งมีการทุ่มงบโฆษณาประชาสัมพันธ์เป็นการใหญ่ เป็นการสร้างกระแสให้พรรค มีการออกโฆษณาทางโทรทัศน์บ่อยครั้งขึ้น พรรคการเมืองที่มีทุนมาก และเป็นพรรคใหญ่จะได้เปรียบกว่าพรรคการเมืองเล็ก ๆ ที่มีทุนน้อย จึงได้มีการเรียกร้องให้รัฐเข้าไปจัดการในส่วนนี้ให้เกิดความเป็นธรรมขึ้นแก่ทุกพรรคการเมือง เท่าที่ผ่านมารัฐได้พยายามเข้าไปจัดการได้ในระดับหนึ่ง เช่นการเชิญหัวหน้าพรรคการเมืองมาออกรายการโทรทัศน์โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายแต่อย่างใดทั้งสิ้น เป็นต้น

จากปัญหาดังกล่าวผู้ศึกษาจึงได้กำหนดเป็นประเด็นศึกษาประเด็นหนึ่ง จากผลการศึกษา ตามแบบสอบถามพบว่าแนวความคิดของนักการเมืองและข้าราชการประจำต่อประเด็นดังกล่าวเป็นดังนี้

ตารางที่ 5.12 : แสดงการเปรียบเทียบแนวความคิดของนักการเมืองและข้าราชการประจำต่อประเด็น แนวความคิดที่จะให้รัฐสนับสนุนพรรคการเมืองในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

กลุ่มตัวอย่าง	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)					ค่าทางสถิติ				
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่สนใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	จำนวนผู้ตอบ N	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ค่าเบี่ยงเบน S.D.	t-test value	prob.
นักการเมือง	30.3	23.8	9.8	32.0	4.1	222	3.00	1.32	- 0.07	0.637
ข้าราชการประจำ	17.7	41.6	8.8	23.0	8.8	213	3.36	1.26		

ในการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างนักการเมืองและข้าราชการประจำ ในประเด็น แนวความคิดที่จะให้รัฐสนับสนุนพรรคการเมืองในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เช่น รัฐจัดการ ด้านโฆษณาประชาสัมพันธ์และพิมพ์โปสเตอร์ให้แก่ผู้สมัครทุกคนเหมือนกันหมดนั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสองมีแนวความคิดเห็น ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า $t = 0.07$, $prob = 0.637$) โดยที่กลุ่มนักการเมืองและกลุ่มข้าราชการประจำต่างก็มีความเห็น ด้วยกับการที่ จะให้รัฐสนับสนุนพรรคการเมือง ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง (ค่าเฉลี่ย 3.00 และ 3.36)

ในประเด็นนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์นักการเมืองและข้าราชการประจำ มีทั้งเห็น ด้วยและไม่เห็นด้วยดังต่อไปนี้

ขพลฯ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ นายกรัฐมนตรี ได้ให้ความเห็นต่อประเด็นดังนี้⁴⁵

“ ...ในการสนับสนุนพรรคการเมืองในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนั้น เป็นเรื่องธรรมดา เพราะว่าพรรคมีหน้าที่ในการสนับสนุนทางการเมืองอยู่แล้ว ปัญหาอยู่ที่ว่าทำอะไรถึงเกิดความยุติธรรมในการดำเนินการเท่านั้นเอง ...”

ขพลฯ วันมูหะมัดนอร์ มะทา ประธานรัฐสภา ได้ให้ความเห็นต่อประเด็นดังนี้⁴⁶

“ ... ผมคิดว่าทำไม่ได้ที่จะให้การประชาสัมพันธ์รัฐทั้งหมด เพราะ จะเป็นที่ครหาอีก นินทาว่ารัฐทำซ้ำไม่ทันการณ์ ทำแล้วไม่ตี ประชาชนไม่รู้ เรื่อง ผมว่าในเรื่องของการประชาสัมพันธ์ควรให้เป็นอิสระสำหรับผู้สมัครทุกคน แต่รัฐมีส่วนในการเชิญชวนให้คนมาใช้สิทธิในการเลือกตั้งให้มากขึ้น และ รัฐประชาสัมพันธ์ให้คนเห็นความสำคัญของระบบประชาธิปไตยและการเลือกตั้ง คือ พยายามสนับสนุน แต่การดำเนินการต่าง ๆ ควรจะให้เป็นที่ของผู้สมัคร ไม่เช่นนั้นจะมีปัญหาเป็นความบกพร่องของรัฐ ...”

⁴⁵ สัมภาษณ์ ชวลิต ยงใจยุทธ, นายกรัฐมนตรี, 9 มีนาคม 2540.

⁴⁶ สัมภาษณ์ วันมูหะมัดนอร์ มะทา, ประธานรัฐสภา, 4 มีนาคม 2540.

ฯพณฯ ชิงชัย มงคลธรรม รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ได้ให้ความคิดเห็นต่อประเด็นนี้ดังนี้⁴⁷

"...ผมว่าเรื่องโฆษณาเป็นเรื่องของอุดมการณ์ เป็นเรื่องของวิชาการด้วย ที่จะนำเสนอข้อมูลเหล่านี้ ไม่มีใครมีมาตรฐานเบ็ดเสร็จได้ ต้องปล่อยให้พรรคการเมืองเขาใช้เป็นเทคนิคของเขาไป ..."

ฯพณฯ ธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง ได้ให้ความคิดเห็นต่อประเด็นนี้ดังนี้⁴⁸

"...ผมว่ารัฐน่าจะจัดตรงนี้ให้เป็นประเด็นที่ให้ความเสมอภาคกัน และสื่อออกสู่ประชาชน ให้ประชาชนเลือกเอา ..."

นายบุญชง วิสมหมาย เลขาธิการนายกรัฐมนตรี ได้ให้ความคิดเห็นต่อประเด็นนี้ดังนี้⁴⁹

"...ผมว่าถ้ารัฐจะให้แบบนี้ได้ก็จะเป็นผลดี มิฉะนั้นแล้วพรรคไหนที่หัวคิดก้าวหน้าค่อนข้างจะเอาเปรียบ และจำนวนในการใช้จ่ายก็เป็นตัวกำหนดอย่างหนึ่งที่ทำให้สามารถที่จะหลีกเลี่ยงได้ เพราะฉะนั้นกระแสตรงนี้ประชาชนของเราการศึกษาหรือความนึกคิดยังไม่สามารถตัดสิน หรือพิจารณาด้วยตัวเองอย่างชัดเจนได้ ทำให้กระแสสามารถจะพาประชาชนที่ยังอยู่ภายใต้ความไม่สมบูรณ์หรือความด้อยโอกาส ทำให้ตรงนี้อาจจะเปลี่ยนแปลงได้ ..."

นายเสริมศักดิ์ พงษ์พานิช ผู้ว่าราชการจังหวัดนครพนม ได้ให้ความคิดเห็นต่อประเด็นนี้ดังนี้⁵⁰

"...เห็นด้วย ถ้าทำอย่างนี้จะเป็นการประหยัดในภาพรวม ..."

⁴⁷ สัมภาษณ์ ชิงชัย มงคลธรรม, รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี, 10 กุมภาพันธ์ 2540.

⁴⁸ สัมภาษณ์ ธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่, รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง, 13 กุมภาพันธ์ 2540.

⁴⁹ สัมภาษณ์ บุญชง วิสมหมาย, เลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 19 กุมภาพันธ์ 2540.

⁵⁰ สัมภาษณ์ เสริมศักดิ์ พงษ์พานิช, ผู้ว่าราชการจังหวัดนครพนม, 19 กุมภาพันธ์ 2540.

ศาสตราจารย์ ดร. สุจิต บุญบงการ คณบดีคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ ได้ให้ความเห็นต่อประเด็นนี้ดังนี้⁵¹

“...การจัดการด้านประชาสัมพันธ์ในบางส่วนผมเห็นว่าดี เช่นให้เวลาทีวี ให้เวลาวิทยุ หากที่โฆษณาให้โดยเสมอหน้ากัน ...ผมเห็นด้วย การพิมพ์โปสเตอร์ถ้าสามารถจัดการพิมพ์ให้เป็นธรรมได้ก็ไม่ขัดข้อง แต่ในขั้นเริ่มต้นผมว่าอาจจะมีการได้เปรียบเสียเปรียบกัน เช่น เวลารัฐให้พิมพ์ ให้หน่วยงานหรือคนของรัฐอาจจะเข้าข้างพรรคนั้นพรรคนี้นี้ และจะมีการพิมพ์ให้พรรคนี้นี้เข้าพรรคนั้นเร็ว มีการทำได้หลายอย่าง ให้เขาไปพิมพ์กันเองดีกว่า ...”

แนวความคิดที่จะให้รัฐสนับสนุนพรรคการเมืองในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เช่น รัฐจัดการด้านโฆษณาประชาสัมพันธ์และพิมพ์โปสเตอร์ ให้แก่ผู้สมัครทุกคนเหมือนกันหมดนั้น ผลจากสอบถามปรากฏว่า ทั้งสองกลุ่มต่างเห็นด้วยกับวิธีการดังกล่าว ส่วนผลการสัมภาษณ์ต่างมีทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย

2.7 ประเด็นแนวความคิดที่จะให้มีการปรับปรุงรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่วประเทศให้ถูกต้องและทันสมัย

เมื่อมีการเลือกตั้งทั่วไปทุกครั้งมักจะมีการร้องเรียน เกี่ยวกับบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่วประเทศที่ซ้ำซ้อนกัน โดยเฉพาะเขตเลือกตั้งที่มีผู้มีอิทธิพลหรือมักคุ้นกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตัวอย่างเช่น การเลือกตั้งในจังหวัดหนึ่งทางภาคตะวันออก จะพบว่าบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งซ้ำซ้อนกันในแต่ละหน่วย เลือกตั้งเป็นจำนวนมากในเขตเลือกตั้งนั้น ภายหลังจากการร้องเรียน มักจะได้รับการปฏิเสธจากเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องอยู่เสมอ หรือบอกปัดว่าสาเหตุที่บกพร่องเกิดจากความผิดพลาดของเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือไม่ก็เป็นการพลั้งเผลอของเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่มิได้มีเจตนาทุจริตแต่อย่างใดทั้งสิ้น เมื่อมีเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นมักจะหาผู้รับผิดชอบไม่ได้อยู่เสมอ แต่ด้วยความเป็นจริงบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ซ้ำซ้อนกันนั้น มีผลต่อการแพ้ชนะของผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างมาก เนื่องจากในเขตเลือกตั้งที่มีการแข่งขันกันสูง คะแนนของผู้สมัครรับเลือกตั้งมักจะใกล้เคียงกันมาก จนกระทั่งบางครั้งมีการฟ้องร้องกันให้มีการนับคะแนนใหม่ หรือให้การเลือกตั้งในครั้งนั้นเป็นโมฆะก็มี

⁵¹ สัมภาษณ์ สุจิต บุญบงการ, คณบดีคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ, 12 มีนาคม 2540.

จากปัญหาดังกล่าวผู้ศึกษาจึงได้กำหนดเป็นประเด็นศึกษาประเด็นหนึ่ง จากผลการศึกษาตามแบบสอบถามพบว่า แนวความคิดของนักการเมืองและข้าราชการประจำที่มีต่อประเด็นดังกล่าวเป็นดังนี้

ตารางที่ 5.13 : แสดงการเปรียบเทียบแนวความคิดของนักการเมืองและข้าราชการประจำต่อประเด็น ให้มีการปรับปรุงรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่วประเทศให้ถูกต้องและทันสมัย

กลุ่มตัวอย่าง	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)					ค่าทางสถิติ				
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	จำนวนผู้ตอบ N	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ค่าเบี่ยงเบน S.D.	t-test value	prob.
นักการเมือง	38.1	35.2	20.1	4.9	0.8	222	4.06	0.93	- 1.01	0.311
ข้าราชการประจำ	48.7	31.0	13.3	4.0	2.7	213	4.19	1.01		

ในการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างนักการเมืองและข้าราชการประจำ ในประเด็นแนวความคิดที่จะให้มีการปรับปรุงรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่วประเทศ ให้ถูกต้องและทันสมัย นั้น พบว่ากลุ่ม ตัวอย่างทั้งสองมีแนวความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า $t = 0.01$, prob = 0.311) โดยที่กลุ่มนักการเมืองและกลุ่มข้าราชการประจำต่างก็มีความเห็นด้วยที่จะให้มีการปรับปรุงรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่วประเทศ ให้ถูกต้องและทันสมัย (ค่าเฉลี่ย 4.06 และ 4.19)

ในประเด็นนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์นักการเมืองและข้าราชการประจำ มีทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยดังต่อไปนี้

ฯพณฯ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ นายกรัฐมนตรี ได้ให้ความเห็นต่อประเด็นดังนี้⁵²

“ ...ปรับปรุงรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่วประเทศให้ถูกต้องและทันสมัย มันทำได้แต่ความจริง ๆ มันก็จะมีปัญหาตลอดไป ผู้คนไม่ได้อยู่กับที่ คน 60 ล้านคนไม่ใช่ง่าย ๆ อย่างที่เราคิด เพราะฉะนั้นเห็นด้วยในการทำแต่ก็อย่าเพิ่งไปหวังว่าจะก่อให้เกิดผลอย่างที่เราต้องการได้ ...”

⁵² สัมภาษณ์ ชวลิต ยงใจยุทธ, นายกรัฐมนตรี, 9 มีนาคม 2540.

คนไม่ใช่ง่าย ๆ อย่างที่เราคิด เพราะฉะนั้นเห็นด้วยในการทำแต่ก็อย่าเพิ่งไปหวังว่าจะก่อให้เกิดผลอย่างที่เราต้องการได้ ...”

ฯพณฯ วันมูหะมัดนอร์ มะทา ประธานรัฐสภา ได้ให้ความคิดเห็นต่อประเด็นดังนี้⁵³

“ ... บัญชีเลือกตั้งของผู้มีสิทธิก็เป็นปัญหา ผมเข้าใจว่าทุกเขตเลือกตั้ง บางที่ตกหล่นบ้าง ซ้ำซ้อนบ้าง เพราะการทำให้เป็นจำนวนมาก การที่ปรับปรุงรายชื่อผู้มีสิทธิให้ถูกต้องและมีการตรวจสอบเป็นระยะเวลา ถึงแม้จะต้องลงทุนบ้างก็เป็นสิ่งที่จำเป็น ผมเห็นด้วยที่จะมีการประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นปี ๆ ไป ถึงแม้จะไม่มีการเลือกตั้ง เพื่อจะได้มีการตรวจสอบว่าถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง ...”

นายบุญชง วิสมหมาย เลขาธิการนายกรัฐมนตรี ให้ความคิดเห็นต่อประเด็นดังนี้⁵⁴

“ ... อันนี้ถูกต้อง ผมพูดอยู่เสมอว่า กรมการปกครองที่ดูแลทะเบียนราษฎรมาโดยตลอด แม้กระทั่งคนที่ย้ายออกหรือคนที่เสียชีวิตแล้วก็ยังมีชื่ออยู่ ไม่สามารถที่จะทำให้เป็นปัจจุบันได้ เพราะฉะนั้นเห็นด้วย 100% ครับว่าน่าจะปรับทะเบียนราษฎรให้มันเป็นปัจจุบัน และเป็นจริงที่สุดแล้วจะเป็นผลดี ...”

นายเสริมศักดิ์ พงษ์พานิช ผู้ว่าราชการจังหวัดนครพนม ได้ให้ความคิดเห็นต่อประเด็นนี้ดังนี้⁵⁵

“ ... ตรงนี้เป็นจุดอ่อนแหลม การเลือกตั้งแต่ละครั้งนี้ตัวนายอำเภอจะถูกตำหนิที่สุด ที่จริงเราก็พยายามปรับปรุง ขนาดก่อนที่จะพิมพ์ ส.ส.13 ซึ่งมาจากทะเบียนบ้าน ท.ร.14 ส่งให้กำนันผู้ใหญ่บ้านช่วยตรวจสอบให้เป็น ปัจจุบันและถูกต้อง มันก็ยังมีกรณีเกิดขึ้นอยู่บ้าง เนื่องจากการโยกย้ายของคนมีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา จนกระทั่งก่อนการเลือกตั้งอย่างน้อย 3 วัน ถึงจะได้ข้อยุติว่าใครจะอยู่เลือกตั้งเขตไหนอย่างแน่นอน ประเด็นก็คือต่อไปนี้เราจะ

⁵³ สัมภาษณ์ วันมูหะมัดนอร์ มะทา, ประธานรัฐสภา, 4 มีนาคม 2540.

⁵⁴ สัมภาษณ์ บุญชง วิสมหมาย, เลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 19 กุมภาพันธ์ 2540.

⁵⁵ สัมภาษณ์ เสริมศักดิ์ พงษ์พานิช, ผู้ว่าราชการจังหวัดนครพนม, 19 กุมภาพันธ์ 2540.

พยายามให้รัดกุมยิ่งขึ้น เพราะใช้ระบบคอมพิวเตอร์แล้วจะดีขึ้น สมัยก่อนให้แต่กระดาษ ใช้กันโดยเอาแผ่น ๆ มานั่งดูมันจะไม่ตรงข้อเท็จจริง ผมเชื่อว่าตอนนี้ทางฝ่ายเราปรับปรุงอย่างดีแล้ว แต่ที่นี้การเข้าช้อนที่มีปัญหาเกิดขึ้นบ่อยครั้ง อาจเกิดขึ้นได้โดยข้อฟ้องกันก็มี หรือชื่อเหมือนกันก็มี ตรงนี้ขอเรียนว่าเราพยายามปรับปรุงแล้ว และคิดว่าตอนนี้เราใช้ระบบคอมพิวเตอร์เข้ามาคงจะทำให้ดีขึ้นและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ...”

ศาสตราจารย์ ดร. สุจิต บุญบงการ คณบดีคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ ได้ให้ความเห็นต่อประเด็นนี้ดังนี้⁵⁶

“...ผมว่าจำเป็นจะต้องทำบ่อย ๆ เพราะว่าจะขณะนี้บัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีปัญหา และก็เป็นแหล่งที่ทำให้เกิดการโกงการเลือกตั้งได้ง่าย ...”

ตามแนวความคิดที่จะให้มีการปรับปรุงรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่วประเทศให้ถูกต้องและทันสมัย ตามที่ทราบกันอยู่เสมอว่าการเลือกตั้งในแต่ละครั้ง มักจะมีบัญชีรายชื่อที่เข้าช้อนกันอยู่เสมอ จึงมีแนวความคิดที่จะปรับปรุงให้ทันสมัยและถูกต้อง ผลการสอบถามปรากฏว่าทั้งนักการเมืองและข้าราชการประจำต่างก็เห็นด้วยที่จะให้มีการปรับปรุงรายชื่อให้ถูกต้องและทันสมัย อีกทั้งจากการสัมภาษณ์ก็เห็นด้วยทั้งหมดเช่นกัน

2.8 ประเด็นแนวความคิดที่จะให้มีการตรวจสอบ และติดตามการใช้จ่ายในการเลือกตั้ง

ในปัจจุบันนี้มีการกล่าวหาว่าการเลือกตั้งมีการซื้อสิทธิขายเสียงกันอย่างเปิดเผย ยากที่จะมีการตรวจสอบโดยอาศัยศาลยุติธรรม ยังไม่เคยปรากฏว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือนักการเมืองรายใดถูกศาลตัดสินว่าผิดหรือทุจริตการเลือกตั้งในครั้งนั้น ๆ พรรคการเมืองปัจจุบันได้รับการอุดหนุนเงินทุนในทางลับเป็นจำนวนมากตามที่ทราบกันอยู่ แต่ในทางหลักฐานหรือเอกสารของพรรคการเมือง การแสดงบัญชีบดุลย์ของพรรคก็เป็นไปตามกฎหมายกำหนดทุกประการ ฉะนั้นการตรวจสอบการใช้จ่ายของการเลือกตั้งหรือระบบการเงินของพรรคการเมืองก็เป็นการตรวจสอบบัญชีที่ได้รับการปรับแต่งเรียบร้อยแล้วทั้งสิ้น หากได้ตรงกับความเป็นจริง

⁵⁶ สัมภาษณ์ สุจิต บุญบงการ, คณบดีคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ, 12 มีนาคม 2540.

จากปัญหาดังกล่าวผู้ศึกษาจึงได้กำหนดเป็นประเด็นศึกษาประเด็นหนึ่ง จากผลการศึกษา ตามแบบสอบถามพบว่าแนวความคิดของนักการเมืองและข้าราชการประจำต่อประเด็นดังกล่าวเป็นดังนี้

ตารางที่ 5.14 : แสดงการเปรียบเทียบแนวความคิดของนักการเมืองและข้าราชการประจำต่อประเด็น ให้มีการตรวจสอบการเงินของพรรคการเมืองอย่างเข้มงวด

กลุ่มตัวอย่าง	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)					ค่าทางสถิติ				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่สนใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	จำนวนผู้ตอบ N	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ค่าเบี่ยงเบน S.D.	t-test value	prob.
นักการเมือง	33.6	53.3	9.0	4.1	-	222	4.16	0.75	3.21	0.002
ข้าราชการประจำ	58.0	34.1	4.0	1.8	0.9	213	4.08	0.75		

ในการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างนักการเมืองและข้าราชการประจำ ในประเด็นการให้มีการตรวจสอบการเงินของพรรคการเมืองอย่างเข้มงวด พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งสองมีแนวความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า $t = 3.21$, $prob = 0.002$) โดยที่กลุ่มนักการเมืองมีความเห็นที่จะให้มีการตรวจสอบและติดตามการใช้จ่ายในการเลือกตั้งมากกว่าข้าราชการประจำ (ค่าเฉลี่ย 4.16 ต่อ 4.08)

ตารางที่ 5.15 : แสดงการเปรียบเทียบแนวความคิดเห็นของนักการเมืองและข้าราชการประจำต่อประเด็น การออกกฎหมายกำหนดโทษผู้ทุจริตในการเลือกตั้ง โดยเฉพาะผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นค่าปรับจำนวนมาก

กลุ่มตัวอย่าง	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)					ค่าทางสถิติ				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่สนใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	จำนวนผู้ตอบ N	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ค่าเบี่ยงเบน S.D.	t-test value	prob.
นักการเมือง	32.8	57.0	4.9	4.1	0.8	222	4.17	0.77	5.30	0.000
ข้าราชการประจำ	67.3	30.1	1.8	0.9	-	213	4.64	0.13		

ในการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างนักการเมืองและข้าราชการประจำ ในประเด็นการออกกฎหมายกำหนดโทษผู้ทุจริตในการเลือกตั้ง โดยเฉพาะผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นค่าปรับ

ในการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างนักการเมืองและข้าราชการประจำ ในประเด็นการออกกฎหมายกำหนดโทษผู้ทุจริตในการเลือกตั้ง โดยเฉพาะผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นค่าปรับจำนวนมากนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งสองมีแนวความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า $t = 5.30$, $prob = 0.000$) โดยที่กลุ่มข้าราชการประจำมีความเห็นที่จะให้มีการตรวจสอบ และติดตามการใช้จ่ายในการเลือกตั้งมากกว่านักการเมือง (ค่าเฉลี่ย 4.64 ต่อ 4.17)

ในประเด็นนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์นักการเมืองและข้าราชการประจำ มีทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยดังต่อไปนี้

พณฯ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ นายกรัฐมนตรี ได้ให้ความคิดเห็นต่อประเด็นดังนี้⁵⁷

“ ...การให้มีการตรวจสอบค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งอย่างเข้มงวดนี้เรื่องธรรมดาต้องทำกันอยู่แล้ว ที่มาพูดกันอีกเพราะไม่ได้ทำกัน และไม่มีมาตรการกำหนดกันเท่านั้นเอง ...”

พณฯ วันมูหะมัดนอร์ มะทา ประธานรัฐสภา ได้ให้ความคิดเห็นต่อประเด็นดังนี้⁵⁸

“ ... ถ้าทำได้ดีแน่นอน แต่ผมเกรงว่าจะทำไม่ได้ เพราะค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เราไม่สามารถจะตรวจสอบได้จริง เพราะว่าคนจ่ายกับคนรับไม่สามารถจะบอกความจริงกับเราได้ และไม่สามารถจะพิสูจน์ได้ว่าอันนี้ใครเป็นคนจ่ายในกิจกรรมที่เกิดขึ้น เพราะฉะนั้นถ้าหากเราไปติดตามคงจะไม่ได้ผล และผมคิดว่าน่าจะยกเลิกเสียด้วยซ้ำไป การกำหนดค่าใช้จ่ายขั้นสูงหรือขั้นต่ำ เพราะว่ามันได้ประโยชน์แม้แต่คนเดียว เขียนไว้หลอก ๆ เจย ๆ เราควรจะหามาตรการอย่างอื่น มาแก้ไขให้เรื่องนี้จะดีกว่า ...”

⁵⁷ สัมภาษณ์ ชวลิต ยงใจยุทธ, นายกรัฐมนตรี, 9 มีนาคม 2540.

⁵⁸ สัมภาษณ์ วันมูหะมัดนอร์ มะทา, ประธานรัฐสภา, 4 มีนาคม 2540.

นายบุญชง วิสมหมาย เลขานุการนายกรัฐมนตรี ให้ความคิดเห็นต่อประเด็นนี้ดังนี้⁵⁹

“...ผมว่าเราจะแน่ใจได้อย่างไรว่าคนที่เข้าไปตรวจสอบสามารถที่จะตรวจได้ละเอียดชัดเจนหรือเข้าไปดูได้อย่างถ่องแท้ อาจจะผิวเผินเหมือนที่เรา มีองค์กรกลาง ถ้าว่าองค์กรกลางเป็นกลางใหม่ ก็ไม่เป็นกลาง เพราะฉะนั้น เมื่อไม่เป็นกลางเราหาคนที่เป็กลางอย่างแท้จริงไม่มี เราจะเอาใครไปตรวจสอบ ถ้าคนที่ตรวจสนิทกับเราเขาบอกว่าเราบริสุทธิ์ยุติธรรม แต่ในขณะที่เดียวกันเขาโกรธหรือไม่ชอบเรา อย่างไรก็ตามเขาต้องประนามหาว่าเราไม่บริสุทธิ์ยุติธรรมอยู่ดี เพราะฉะนั้นตราบไต่ประเทศไทยยังไม่สามารถให้การศึกษา และทุกอย่างที่มีความพร้อม มีจิตสำนึก มีคุณธรรมทุกอย่างแล้ว การตรวจสอบกระทำไต่ยาก ...”

นายเสริมศักดิ์ พงษ์พานิช ผู้ว่าราชการจังหวัดนครพนม ได้ให้ความคิดเห็นต่อประเด็นนี้ดังนี้⁶⁰

“...ตรงนี้ก็เป็นเรื่องใหญ่ การเลือกตั้งมีการใช้เงิน แต่กฎหมายเขียนว่าคนหนึ่งใช้ไม่เกิน 1 ล้านบาท แล้วก็ให้ส่งหลังจากเลือกตั้งแล้วไม่น้อยกว่า 2 เดือน ผมก็คิดเหมือนกันว่าตรงนี้จะมีการมาตรการอย่างไรที่คอยดูแล้วได้ใช้จ่ายจริงตามกฎหมายหรือไม่ ดังนั้นตรงนี้ก็ควรจะให้มีการตรวจสอบกันเพื่อให้เห็นว่า การเลือกตั้งนี้ บริสุทธิ์ยุติธรรมตามที่กฎหมายต้องการแต่ก็คิดอยู่เหมือนกันว่าจะใช้ตรงไหนที่จะคอยตรวจสอบนักการเมือง ผู้สมัครทุกคนจะต้องรายงานผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วส่งไปสำคัญต่าง ๆ ตรวจแล้วทุกคนใช้อย่างนี้ถูกต้องทั้งหมด แต่ข้อเท็จจริงดูแล้วบางคนต้องใช้เงินสูงเหมือนกัน สูงกว่านั้นเมื่อหลักฐานส่งอย่างนี้ เราก็พยายามตรวจ ถ้าคิดว่ามีมาตรการที่เหมาะสมกว่าก็น่าจะดีเหมือนกัน ...”

⁵⁹ สัมภาษณ์ บุญชง วิสมหมาย, เลขานุการนายกรัฐมนตรี, 19 กุมภาพันธ์ 2540.

⁶⁰ สัมภาษณ์ เสริมศักดิ์ พงษ์พานิช, ผู้ว่าราชการจังหวัดนครพนม, 19 กุมภาพันธ์ 2540.

ศาสตราจารย์ ดร. สุจิต บุญบงการ คณบดีคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ ได้ให้ความเห็นต่อประเด็นนี้ดังนี้⁶¹

“...ก็คงต้องมีการตรวจสอบและดูแลอย่างจริงจัง ว่าการใช้จ่ายมันผิดกฎหมายหรือเปล่า และถ้าต่อไปเราสามารถให้มีการนับคะแนนใหม่ได้ ให้มีการเลือกตั้งใหม่ได้ในระยะเวลาที่รวดเร็ว ไม่ใช่ถึง 3 - 4 ปีที่เป็นอยู่ ผมว่าจะช่วยได้มากในการคดโกงการเลือกตั้งจะน้อยลง เช่น การซื้อหน่วย ...”

แนวความคิดที่จะให้มีการตรวจสอบและติดตามการใช้จ่ายในการเลือกตั้ง ตามที่ในปัจจุบันมีการกล่าวหาว่าการเลือกตั้งมีการซื้อสิทธิขายเสียงกันอย่างเปิดเผย จึงมีแนวความคิดที่จะหามาตรการในการตรวจสอบในการใช้จ่ายให้เป็นจริงมากขึ้น ผลจากการสอบถามทั้งสองกลุ่มมีแนวความคิดเห็นด้วย สำหรับผลการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นด้วย แต่ยังไม่แน่ใจในรายละเอียดและความเป็นกลางที่จะเข้าไปตรวจสอบ

2.9. ประเด็นแนวความคิดที่จะแยกอำนาจระหว่างอำนาจนิติบัญญัติ และอำนาจบริหาร

แนวความคิดเรื่องการแยกอำนาจระหว่างอำนาจนิติบัญญัติ และอำนาจบริหารนั้น ได้ริเริ่มตั้งแต่สมัย จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ระบุไว้ในธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ.2502 มาตรา 14 วรรค 2 ระบุไว้ชัดเจนว่า “ นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีจะเป็นสมาชิกสภาไม่ได้ ” หลังจากการประกาศใช้ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรดังกล่าว จอมพล สฤษดิ์ ได้ประกาศแต่งตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นเมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2502 จำนวน 240 คน ทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ และทำหน้าที่นิติบัญญัติควบคู่ไปด้วย สภาร่างรัฐธรรมนูญได้ใช้เวลาประมาณ 10 ปีในการร่างรัฐธรรมนูญ จึงแล้วเสร็จเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ.2511 ประกาศใช้เป็น “ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 ” เป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ 8 ซึ่งในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็ได้รับบัญญัติห้ามมิให้สมาชิกผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาเป็นรัฐมนตรีไว้เช่นกัน หลังจากนั้น 4 ปี รัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็ได้ออกคณะปฏิวัติยกเลิกไปเมื่อ พ.ศ.2515 โดยจอมพลถนอม กิตติขจร ซึ่งได้รับการสนับสนุนให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในขณะนั้นทำการปฏิวัติตนเอง

⁶¹ สัมภาษณ์ สุจิต บุญบงการ, คณบดีคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ, 12 มีนาคม 2540.

ศาสตราจารย์ ดร.กระมล ทองธรรมชาติ ได้เขียนเหตุการณ์การเมืองไทยในช่วงนั้นไว้ในหนังสือ "วิวัฒนาการของระบอบรัฐธรรมนูญไทย" ว่า หลักแยกผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติและบริหารออกจากกัน เป็นที่เกลียดชังของนักการเมือง อาชีพทุกคน ไม่ว่าจะสังกัดพรรคฝ่ายค้านหรือพรรครัฐบาล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองเดียวกับข้าราชการ จึงมีความขมขื่นอย่างมากในข้อที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการใช้อำนาจบริหาร อันเป็นยอดปรารถนาของนักการเมืองอาชีพ ทุกคน พวกเขาจึงพยายามหาทางออกโดยการบีบบังคับให้ผู้นำพรรครัฐบาล จัดสรรงบประมาณแผ่นดินให้แก่พวกเขาในรูปของงบประมาณจังหวัด เพื่อพวกเขาจะได้ใช้เงินเหล่านี้ให้เป็นประโยชน์ต่อการเลือกตั้งครั้งต่อไป และเมื่อปรากฏว่าความต้องการของพวกเขาไม่ได้รับความสนับสนุนอย่างเต็มที่จากผู้นำพรรครัฐบาล สมาชิกสภาผู้แทนเหล่านี้จึงพยายามที่จะตัดเงินงบประมาณที่รัฐบาลเสนอขออนุมัติต่อรัฐสภาทุกปี ยังผลให้มีการต่อรองกันอย่างหนักว่าจะตกลงกันได้ ด้วยเหตุนี้ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณของ รัฐบาลจึงประกาศใช้ล่าช้าทุกปี ในระหว่างที่ธรรมนูญฉบับนี้ใช้บังคับอยู่ และแล้วในที่สุด นักการเมืองข้าราชการ ซึ่งไม่ค่อยจะชินกับการบริหารราชการแบบประชาธิปไตยอยู่แล้วก็กลับไปใช้วิธีการปฏิวัติยึดอำนาจและยกเลิกรัฐธรรมนูญที่ตนร่างขึ้นเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2514 รวมเวลาที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 ปกครองประเทศเป็นเวลา 2 ปี 4 เดือน 24 วัน

ในประเด็นที่ว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีแล้วต้องลาออกจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรห้ามรับตำแหน่งทางบริหาร เช่น เป็นรัฐมนตรีนั้น จะเป็นการแก้ไขปัญหาการซื้อเสียงในการเลือกตั้งได้ระดับหนึ่ง เพราะว่ามีนายทุนทั้งหลายไม่กล้าที่จะทุ่มเงินเป็นสิบล้าน ๑ ล้าน ซื้อเสียง เพราะลงทุนไปแล้วสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นก็ไม่ได้เป็นรัฐมนตรี

ผู้ศึกษาจึงได้กำหนดเป็นประเด็นศึกษาประเด็นหนึ่งของการปฏิรูปการเลือกตั้งไทย ผลการศึกษาแบบสอบถาม พบว่าแนวความคิดของนักการเมืองและข้าราชการประจำที่มีต่อแนวความคิดดังกล่าวเป็นดังนี้

ตารางที่ 5.16 : แสดงการเปรียบเทียบแนวความคิด ของนักการเมืองและข้าราชการประจำ ต่อประเด็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่จำเป็นต้องสังกัดพรรคการเมือง

กลุ่มตัวอย่าง	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)					ค่าทางสถิติ				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	จำนวนผู้ตอบ N	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ค่าเบี่ยงเบน S.D.	t-test value	prob.
นักการเมือง	21.3	5.7	6.6	48.0	18.0	222	2.64	1.01	1.10	0.271
ข้าราชการประจำ	16.8	22.1	4.0	41.6	15.0	213	2.84	1.38		

ในการเปรียบเทียบแนวความคิดเห็นระหว่างนักการเมืองและข้าราชการประจำ ในประเด็นการกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่จำเป็นต้องสังกัดพรรคการเมืองนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งสองมีแนวความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า $t = 1.10$, $prob = 0.271$) โดยที่กลุ่มนักการเมืองและกลุ่มข้าราชการประจำ ต่างก็ไม่เห็นด้วยกับการที่จะให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่จำเป็นต้องสังกัดพรรคการเมือง (ค่าเฉลี่ย 2.64 ต่อ 2.84)

ตารางที่ 5.17 : แสดงการเปรียบเทียบแนวความคิดของนักการเมืองและข้าราชการประจำ ต่อประเด็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกประเภทจะเป็นรัฐมนตรีมิได้

กลุ่มตัวอย่าง	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)					ค่าทางสถิติ				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	จำนวนผู้ตอบ N	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ค่าเบี่ยงเบน S.D.	t-test value	prob.
นักการเมือง	19.7	4.9	9.0	45.1	21.3	222	2.12	1.00	6.21	0.000
ข้าราชการประจำ	37.2	23.0	9.7	28.3	1.8	213	3.65	1.29		

ในการเปรียบเทียบแนวความคิดเห็นระหว่างนักการเมืองและข้าราชการประจำ ในประเด็นกำหนดว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกประเภทจะเป็นรัฐมนตรีมิได้นั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งสองมีแนวความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า $t = 6.21$, $prob = 0.000$) โดยที่กลุ่มนักการเมืองไม่เห็นด้วยที่จะให้มีการกำหนดว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกประเภทจะเป็นรัฐมนตรีมิได้ ส่วนข้าราชการประจำมีความเห็นด้วย (ค่าเฉลี่ย 3.65 ต่อ 2.12)

ตารางที่ 5.18 : แสดงการเปรียบเทียบแนวความคิดระหว่างนักการเมืองและข้าราชการประจำ ต่อประเด็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากบัญชีรายชื่อของพรรค เท่านั้น ที่จะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีได้

กลุ่มตัวอย่าง	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)					ค่าทางสถิติ				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่สนใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	จำนวนผู้ตอบ N	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ค่าเบี่ยงเบน S.D.	t-test value	prob.
นักการเมือง	21.3	12.3	4.9	43.5	18.0	222	2.75	1.00	- 0.02	0.674
ข้าราชการประจำ	11.1	15.9	11.0	51.3	9.7	213	2.68	1.20		

ในการเปรียบเทียบแนวความคิดเห็นระหว่างนักการเมืองและข้าราชการประจำ ในประเด็นกำหนดว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากบัญชีรายชื่อของพรรคเท่านั้นที่จะเป็นรัฐมนตรีได้นั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งสองมีแนวความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า $t = - 0.02$, $prob = 0.674$) โดยที่กลุ่มนักการเมืองและข้าราชการประจำต่างไม่เห็นด้วยที่จะให้มีการกำหนดว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากบัญชีรายชื่อเท่านั้นที่จะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีได้ (ค่าเฉลี่ย 2.75 และ 2.68)

ในประเด็นนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์นักการเมืองและข้าราชการประจำ มีทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยดังต่อไปนี้

ฯพณฯ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ นายกรัฐมนตรี ได้ให้ความคิดเห็นต่อประเด็นดังนี้⁶²

“ ...การแยกอำนาจนิติบัญญัติกับอำนาจบริหารออกจากกัน จะห้าม ส.ส.เป็นรัฐมนตรี ก็เป็นสิ่งที่แก้กันไม่ตรงจุด การห้าม ส.ส.เป็นรัฐมนตรีไม่ได้ ทำให้การเมืองดีขึ้น ปัญหาทางการเมืองที่เราต้องการ ขณะนี้ก็คือทำอะไรถึงจะให้รัฐบาลนั้นอยู่ได้ยาวนาน แล้วก็มีการตรวจการใช้อำนาจรัฐมนตรีให้มันดี ให้มันมากขึ้น ถ้ามุ่งมาตรงนี้ตรงอื่นก็คงจะไม่ต้องดูมาก เพราะยิ่งเขียนกันไปมากก็จะทำให้มีปัญหา...”

⁶² สัมภาษณ์ ชวลิต ยงใจยุทธ, นายกรัฐมนตรี, 9 มีนาคม 2540.

ฯพณฯ วันมูหะมัดนอร์ มะทา ประธานรัฐสภา ได้ให้ความคิดเห็นต่อประเด็นดังนี้⁶³

“... อันนี้เป็นเรื่องของปลายเหตุ ที่ว่าห้าม ส.ส.เป็นรัฐมนตรี ก็คิดว่า ถ้า ส.ส. ไปเป็นรัฐมนตรีแล้ว ส.ส. ก็จะไปโกงกินหรือว่าเป็นคนที่ไม่มีความประพฤติดี เราไม่แน่ใจว่าเขาคนที่ไม่ได้เป็น ส.ส. เข้ามาจะทำอย่างไรจึงได้ หลักประกันว่าเป็นคนซื่อสัตย์ เป็นคนที่มีคุณภาพอย่างที่เราต้องการ เราไม่มีหลักประกันใด ๆ ทั้งสิ้น เพราะฉะนั้นการที่จะแยกอำนาจอันนี้ออกไป เราคงไม่สามารถจะหาหลักประกันได้ มันขึ้นอยู่กับระบบตรวจสอบและระบบการเลือกตั้งที่ดีของเรา ...”

ฯพณฯ ชิงชัย มงคลธรรม รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ได้ให้ความคิดเห็นต่อประเด็นนี้ดังนี้⁶⁴

“...นักการเมืองไม่ได้บริหารวิชาการ นักการเมืองบริหารความคิด บริหารอุดมการณ์ สรุปเป็นประเด็นหลักนั้นมาใช้กับคนที่เราต้องการ เราต้องการผู้นำที่มาจากอำนาจของประชาชน ก็คือนายกมาจากการเลือกตั้ง เราเปิดโอกาสว่านายกมีความเฉพาะตัวในการตั้งคณะรัฐมนตรีได้โดยไม่จำกัด เช่น 48 คน ฉะนั้นเอาใครเข้ามาก็ได้ ทั้งผู้แทนก็ได้ ไม่ใช่ผู้แทนก็ได้ ตรงนี้เขาเรียกว่าให้อิสระแก่ผู้บริหาร ...”

ฯพณฯ ธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง ได้ให้ความคิดเห็นต่อประเด็นนี้ดังนี้⁶⁵

“...ในหลักการที่เป็นประชาธิปไตย ให้สิทธิของประชาชนที่จะเลือก เพราะเขาเลือกเข้ามาบุคคลเหล่านี้เขามีความสามารถทั้งนั้น แต่ผมก็ยังเห็นว่าส่วนหนึ่งก็น่าจะใช้ระบบนี้ เพราะส่วนหนึ่งก็มีสิทธิที่จะไม่มาจากการเลือกตั้ง เพื่อแก้จุดอ่อนในบางเรื่องที่ ส.ส.เกิดไม่มีทางนี้เข้ามา เช่นนักเศรษฐศาสตร์ แต่

⁶³ สัมภาษณ์ วันมูหะมัดนอร์ มะทา, ประธานรัฐสภา, 4 มีนาคม 2540.

⁶⁴ สัมภาษณ์ ชิงชัย มงคลธรรม, รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี, 10 กุมภาพันธ์ 2540.

⁶⁵ สัมภาษณ์ ธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่, รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง, 13 กุมภาพันธ์ 2540.

ว่าประเด็นนายกผมเห็นว่าน่าจะมาจากการเลือกตั้งโดยเฉพาะ เพราะว่ามันก็คือสิ่งที่คาดหวังของ ประชาชน ...”

ฯพณฯ เอกพร รักความสุข รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ได้ให้ความคิดเห็นต่อประเด็นนี้ดังนี้ ⁶⁶

“ ...ในวันนี้สังคมไทยพัฒนามาถึงระบบตรวจสอบ ผมขออย่างเดียวคือ ระบบตรวจสอบ ฉะนั้นประเด็นแยกอำนาจมันเป็นเรื่องการพูดนอกเรื่อง แต่เรื่องจริง ๆ ทุกคนที่มาเป็นนายก มาเป็นรัฐมนตรี หรือมาเป็น ส.ส.จะต้องถูกตรวจสอบตลอดเวลา ถ้าเกิดบอกว่าเราเอาคนนอกมาเป็นรัฐมนตรี ไม่ให้ ส.ส.เป็น เขาก็ตอบคำถามนี้ไม่ได้ว่าคนเหล่านี้จะดีกว่า ส.ส.ได้อย่างไร ในเมื่อไม่เคยถูกตรวจสอบมาเลย ...”

ฯพณฯ พลตรี ศรีชัย มนต์วิวัฒน์ รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ได้ให้ความคิดเห็นต่อประเด็นนี้ดังนี้ ⁶⁷

“ ...มันคนละเรื่องกันเลย มันแล้วแต่ระบบ ถ้าเผื่อเรายังใช้ระบบของเราอย่างปัจจุบันนี้ไปกันยังไง ก็ไม่ได้หอรอกครับเพราะว่ามันไม่ดี นอกจากเราจะแยกอำนาจนิติบัญญัติกับบริหารออกจากกัน ต่อไปนี้การเป็นผู้แทนนั้นคือคุณมาทำหน้าที่นิติบัญญัติ เพราะฉะนั้นเราก็ต้องนำสู่ไปซึ่งการแก้รัฐธรรมนูญ อาจจะนำสู่ไปทางใดทางหนึ่ง ถามว่าสิ่งนี้ดีไหม ผมก็บอกว่ามันน่าจะดีถึงวันนี้ไม่สำเร็จ สมัยนี้ไม่สำเร็จ ผมก็บอกได้ในอนาคตมันต้องสำเร็จ ...”

⁶⁶ สัมภาษณ์ เอกพร รักความสุข, รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม, 13 กุมภาพันธ์ 2540.

⁶⁷ สัมภาษณ์ ศรีชัย มนต์วิวัฒน์, รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 13 กุมภาพันธ์ 2540.

ศาสตราจารย์ ดร. สุจิต บุญบงการ คณบดีคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ ได้ให้ความเห็นต่อประเด็นนี้ดังนี้^{๘๘}

“ ...อันนี้ผมไม่อยากใช้คำว่าแยกอำนาจ เพราะแยกอำนาจมันมากกว่าห้าม ส.ส.เป็นรัฐมนตรีมันหมายถึงการแบ่งแยก การไม่ขึ้นซึ่งกันและกันระหว่างนิติบัญญัติกับบริหาร ซึ่งผมไม่อยากให้ใช้คำนี้ แต่ถ้าถามว่าเอาเฉพาะ ส.ส.เป็นรัฐมนตรีไม่ได้ ผมคิดว่าก็ดีเหมือนกัน อันนี้ไม่ได้บอกว่า ห้ามเอา ส.ส.มาเป็น ส.ส.นี่เป็นได้ แต่ถ้าเป็นแล้วต้องลาออกตรงนี้ผมคิดว่าจำเป็น ...”

แนวความคิดที่จะแยกอำนาจระหว่างอำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหาร ตามที่มีความพยายามจะแก้ไขปัญหาการซื้อเสียงในการเลือกตั้ง โดยการกำหนดไม่ให้ ส.ส.เป็นรัฐมนตรีนั้น พบว่าจากการสอบถามนักการเมืองไม่เห็นด้วย แต่ข้าราชการประจำเห็นด้วย โดยที่นักการเมืองเห็นว่าเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ บางท่านว่าต้องพัฒนาระบบตรวจสอบให้ดีกว่านี้

สรุปผลการวิเคราะห์ในประเด็นการศึกษา

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจะเห็นว่า แนวความคิดของนักการเมืองและข้าราชการประจำ จะมีค่าคะแนนนิยมในทางเห็นด้วยกับการปฏิรูปการเลือกตั้งอยู่ในระดับปานกลาง และจากการทดสอบพบว่า แนวความคิดในการปฏิรูปการเลือกตั้งต่อประเด็นทั้ง 9 ประเด็นหลัก และแบ่งเป็น 16 ประเด็นย่อยนั้น ผลการทดสอบพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติรวม 6 ประเด็น และไม่แตกต่างกัน รวม 10 ประเด็น ดังนั้นผลการศึกษาวิจัยจึงเป็นจริงจำนวน 6 ประเด็น ตามสมมุติฐานของการศึกษา

^{๘๘} สัมภาษณ์ สุจิต บุญบงการ, คณบดีคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ, 12 มีนาคม 2540.

ประเด็นการศึกษาที่นักการเมืองและข้าราชการประจำเห็นพ้องต้องกัน

จากผลการศึกษาในแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ความคิดเห็นของนักการเมืองและข้าราชการประจำที่มีต่อการปฏิรูปการเลือกตั้งของไทยนั้น ทั้งนักการเมืองและข้าราชการประจำได้แสดงความคิดเห็น ซึ่งจากการคำนวณค่าทางสถิติและพิจารณาจากบทสัมภาษณ์ของบุคคลที่ถูกสัมภาษณ์แล้ว สามารถสรุปความคิดเห็นในประเด็นที่ข้าราชการประจำและนักการเมืองต่างมีความเห็นที่ต้องการจะให้การปฏิรูปการเลือกตั้ง (ในประเด็นที่ศึกษา) โดยมีเหตุผลและความคิดเห็นพ้องต้องกัน สามารถสรุปได้ตามตารางที่ 5.19 ดังนี้

ตารางที่ 5.19 : แสดงความคิดเห็นของนักการเมืองและข้าราชการประจำที่เห็นพ้องต้องกันในประเด็นการศึกษา

ความคิดเห็น ของนักการเมือง	ประเด็นในการศึกษา	ความคิดเห็น ของข้าราชการประจำ
- มีผลต่อการเลือกตั้งนักการเมืองไม่ต้องชกแจงหรือเชิญชวนด้วยแบบและวิธี การต่าง ๆ ทั้งที่สุจริตและทุจริต เพื่อให้ประชาชนออกมาใช้สิทธิในการเลือกตั้ง	การกำหนดให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชน	- ทำให้การซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้งนั้นกระทำได้อย่างมากมายขึ้น เป็นการอุดช่องว่างของการใช้วิธีทุจริตในการเลือกตั้งของนักการเมือง
- จะได้รับความเป็นธรรมมากกว่าคณะกรรมการที่ตั้ง โดยกระทรวงมหาดไทย - ลดอิทธิพลของข้าราชการในการควบคุมกำกับดูแลการเลือกตั้ง	ให้มีคณะกรรมการเลือกตั้งกำกับดูแลอย่างอิสระและมีอำนาจเต็ม	- ลดอิทธิพลทางการเมือง ที่เข้ามาแทรกแซงการปฏิบัติงานของระบบราชการ - เกิดความเป็นกลางในการเลือกตั้งอย่างแท้จริง แก้ปัญหาการวางตัวไม่เป็นกลางในการเลือกตั้ง
- ระบบการเลือกตั้งเดิม มีความไม่เป็นธรรมในการเลือกตั้งสูง นักการเมืองที่มีอำนาจทางการเงินและมีอิทธิพลทางการเมืองได้เปรียบในการเลือกตั้ง - ต้องการความบริสุทธิ์ยุติธรรมในการเลือกตั้ง และการยอมรับจากสังคม และลดค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้ง	วิธีการเลือกตั้งของไทย	- ต้องการวิธีการเลือกตั้งที่สามารถกลั่นกรองนักการเมืองที่มีคุณภาพและเปิดโอกาสให้คนดีมีความรู้และความสามารถมีคุณธรรมเข้าสู่ระบบการเมืองได้ - วิธีการที่ขจัดการเข้าสู่อำนาจของนักการเมืองที่ทุจริตให้หมดไป เพื่อสร้างบรรยากาศทางการเมืองที่ดีเป็นที่ศรัทธาของประชาชน

ความคิดเห็น ของนักการเมือง	ประเด็นในการศึกษา	ความคิดเห็น ของข้าราชการประจำ
<ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาระบบพรรคการเมืองให้เป็นระบบน้อยพรรค โดยผลทางกฎหมาย - ระบบน้อยพรรคทำให้มีอำนาจในการต่อรองทางการเมืองสูงขึ้น 	<p>การส่งผู้สมัครให้ครบตามจำนวนที่กฎหมายกำหนด</p>	<ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาระบบพรรคการเมืองของไทยให้เข้มแข็งขึ้น และเป็นระบบพรรคการเมืองแบบน้อยพรรค - พัฒนาอุดมการณ์ของนักการเมืองควบคู่ไปกับอุดมการณ์ของพรรค
<ul style="list-style-type: none"> - ลดค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้ง - ลดการแสวงหาแหล่งเงินทุน หรือผู้สนับสนุนในการเลือกตั้ง 	<p>รัฐให้เงินอุดหนุนแก่พรรคการเมือง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ลดอิทธิพลจากผู้อุปถัมภ์สนับสนุนของนักการเมืองและพรรคการเมืองที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบราชการ
<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อความเสมอภาคระหว่างพรรคการเมือง และลดค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้ง 	<p>รัฐสนับสนุนพรรคการเมืองในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อความเสมอภาคระหว่างพรรคการเมืองที่แตกต่างกัน
<ul style="list-style-type: none"> - บัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ซ้ำซ้อนเป็นผลร้ายต่อการเลือกตั้ง ทำให้การเลือกตั้งไม่บริสุทธิ์ยุติธรรม 	<p>การปรับปรุงบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่วประเทศ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ลดอิทธิพลจากนักการเมืองในการแทรกแซงการปฏิบัติงาน เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง - ลดการโกงการเลือกตั้ง
<ul style="list-style-type: none"> - ลดการทุจริตและกลโกงในการเลือกตั้ง - สร้างความบริสุทธิ์ยุติธรรมให้กับนักการเมือง - สร้างความยอมรับและศรัทธาให้กับประชาชน 	<p>การตรวจสอบและติดตามการใช้จ่ายในการเลือกตั้ง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - สร้างความถูกต้องของขบธรรมเนียมให้กับระบบการเลือกตั้ง นักการเมืองและระบบการเมือง - สร้างศรัทธาให้กับประชาชน - ความสุจริตในการปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมือง
<ul style="list-style-type: none"> - ทำหน้าที่ในฝ่ายนิติบัญญัติอย่างแท้จริง - ไม่สามารถแสวงหาผลประโยชน์จากการบริหารประเทศชาติได้ - ใต้นักการเมืองที่มีคุณภาพ และมีอุดมการณ์ทางการเมือง 	<p>แยกอำนาจนิติบัญญัติและอำนาจการบริหาร</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ลดความปรารถนา ของนักการเมืองที่จะเข้าสู่ระบบการเมืองและอำนาจทางการเมือง - ให้ ส.ส. ได้ทำหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติอย่างชัดเจน ไม่แทรกแซงฝ่ายบริหารและระบบราชการ

จากตารางที่ 5.19 ข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความคิดเห็นของนักการเมืองและข้าราชการประจำที่มีความเห็นพ้องสอดคล้องกันในการที่จะให้มีการปฏิรูปการเลือกตั้ง ในการปรับปรุงแก้ไขวิธีการและการบริหารการเลือกตั้ง โดยเสนอความคิดเห็นต่อประเด็นที่ศึกษาในลักษณะที่สอดคล้องกันไปแนวทางเดียวกัน

ประเด็นการศึกษานักการเมืองและข้าราชการประจำมีความเห็นที่แตกต่างกัน

แต่จากการศึกษาพบว่าแนวความคิดในการปฏิรูปการเลือกตั้ง ในเรื่องของแบบวิธีการและการบริหารการเลือกตั้งนั้นแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ของนักการเมืองและข้าราชการประจำเป็นสำคัญ โดยที่ทั้งสองฝ่ายต่างนั้นต่างมีจุดประสงค์หลักในทางการเมืองที่แตกต่างกัน ย่อมแสดงถึงผลประโยชน์ที่แตกต่างกันและมีความขัดแย้งกันเรื่องของผลประโยชน์ในบางประเด็น ซึ่งส่งผลให้นักการเมืองและข้าราชการประจำนั้นมีแนวความคิดในรายละเอียดของการปฏิรูปการเลือกตั้งที่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 5.20

ตารางที่ 5.20 : สรุปความคิดเห็นที่แตกต่างกันระหว่างผลประโยชน์ของนักการเมืองและข้าราชการประจำ ในประเด็นที่ศึกษา

ผลประโยชน์ ของนักการเมือง	ประเด็นในการศึกษา และประเด็นความแตกต่าง	ผลประโยชน์ ของข้าราชการประจำ
<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อชนะการเลือกตั้งและเข้ามีอำนาจทางการเมือง - ควบคุมและตรวจสอบการทำงานของข้าราชการประจำ - สามารถแสวงหาประโยชน์จากการทำงานในฝ่ายบริหารและนิติบัญญัติได้ 	<p>จุดประสงค์หลักทางการเมือง</p> <p>นักการเมืองและข้าราชการประจำต่างมีจุดประสงค์หลักในเรื่องของผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ต้องการเพิ่มอำนาจในการต่อรองทางการเมือง และถ่วงดุลย์อำนาจกับนักการเมือง - ต้องการควบคุมนักการเมืองในการเข้าสู่อำนาจทางการเมือง
<ul style="list-style-type: none"> - เป็นการบังคับให้ประชาชนออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งมากกว่าเดิมโดยที่นักการเมืองไม่ต้องชักจูงหรือเชิญชวน (ทั้งทางที่สุจริตและทุจริต) ให้ออกมาใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง 	<p>การกำหนดให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชน</p> <p>นักการเมืองเห็นด้วยมากกว่าข้าราชการประจำ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ทำให้การใช้กลวิธีการซื้อสิทธิขายเสียงนั้น กระทำได้ยากยิ่งขึ้น (ทั้งวิธีการปฏิบัติ และจำนวนปริมาณประชาชน) แต่ก็เป็นการวิครอนสิทธิเสรีภาพของประชาชน - เป็นการอุดช่องว่างการทุจริตในการเลือกตั้ง

ผลประโยชน์ ของนักการเมือง	ประเด็นในการศึกษา และประเด็นความแตกต่าง	ผลประโยชน์ ของข้าราชการประจำ
<ul style="list-style-type: none"> - นักการเมืองมีความคุ้นเคยต่อการเลือกตั้งด้วยวิธีนี้ - สามารถใช้กลวิธี (ทั้งที่สุจริตและทุจริต) เพื่อชนะการเลือกตั้ง 	<p>การแก้ไขวิธีการเลือกตั้ง ในประเด็นวิธีการเลือกตั้ง แบบเสียงข้างมากรอบเดียว</p> <p>นักการเมืองเห็นด้วยมากกว่า ข้าราชการประจำ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - วิธีแบบเดิม เป็นวิธีที่มีจุดอ่อนและมีช่องว่างที่นักการเมืองสามารถใช้อิทธิพล , อำนาจทางการเงิน และกลไกการเลือกตั้งในแบบวิธีต่าง ๆ เพื่อชนะการเลือกตั้งได้
<ul style="list-style-type: none"> - ลดค่าใช้จ่ายในการรณรงค์ของนักการเมืองและพรรคการเมือง - เกิดความเสมอภาคระหว่างพรรคใหญ่และพรรคเล็ก 	<p>รัฐสนับสนุนพรรคการเมืองในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง</p> <p>นักการเมืองเห็นด้วยมากกว่า ข้าราชการประจำ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นการสูญเสียงบประมาณของรัฐ - ไม่แน่ใจว่าการเสียงบประมาณไปจะทำให้การเลือกตั้งบริสุทธิ์ยุติธรรมขึ้นหรือไม่
<ul style="list-style-type: none"> - เป็นกระบวนการที่เสริมความชอบธรรมของนักการเมืองที่มาจากกาเลือกตั้ง - เป็นการสกัดกั้นการทุจริตในการเลือกตั้งของนักการเมืองฝ่ายตรงข้าม 	<p>การตรวจสอบการเงินของพรรคการเมืองอย่างเข้มงวด</p> <p>นักการเมืองเห็นด้วยมากกว่า ข้าราชการประจำ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่แน่ใจว่ากระบวนการตรวจสอบการเงิน จะสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือไม่ - นักการเมืองจะต้องมีกลวิธีในการปิดบังค่าใช้จ่าย ในการเลือกตั้งที่แบบยล
<ul style="list-style-type: none"> - ไม่สามารถใช้กลวิธีต่าง ๆ ในการเลือกตั้งในทางที่ทุจริต อันจะเป็นประโยชน์ในการเลือกตั้งสำหรับตนเองและพรรคการเมืองได้ - ไม่สามารถใช้อิทธิพล ตลอดจนอำนาจทางการเงินชี้นำการเลือกตั้ง 	<p>การออกกฎหมายกำหนดโทษผู้ทุจริตในการเลือกตั้ง โดยเฉพาะผู้รับสมัครเลือกตั้งเป็นค่าปรับจำนวนมาก</p> <p>ข้าราชการประจำเห็นด้วย มากกว่านักการเมือง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อเป็นมาตรการในการควบคุมตรวจสอบการเข้าสู่อำนาจของนักการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ - เพื่อเป็นการลงโทษแก่นักการเมืองที่ทุจริตในการเลือกตั้ง - เพื่อเป็นการสกัดกั้นกลไกในการเลือกตั้งของนักการเมืองอย่างได้ผล
<ul style="list-style-type: none"> - เป็นการรื้อถอนอำนาจของนักการเมือง ในการเข้าสู่กระบวนการใช้อำนาจบริหาร - ไม่สามารถแสวงหาประโยชน์จากการบริหารประเทศชาติได้ 	<p>การแยกอำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหาร ในประเด็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะเป็นรัฐมนตรีมิได้</p> <p>ข้าราชการประจำเห็นด้วย มากกว่านักการเมือง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ส.ส.จะได้ทำหน้าที่เฉพาะฝ่ายนิติบัญญัติ ไม่เกี่ยวข้องกับฝ่ายบริหารและแทรกแซงใช้อิทธิพลกับระบบราชการ - เป็นการถ่วงดุลย์อำนาจของฝ่ายบริหารอย่างแท้จริง

จากตารางที่ 5.20 แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างในผลประโยชน์ ระหว่างนักการเมือง และข้าราชการประจำในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการเลือกตั้ง ซึ่งส่งผลต่อการแสดงทัศนคติที่แตกต่างกันในวิธีการและการบริหารการเลือกตั้ง ทั้งนี้เพราะจุดประสงค์หลักในทางการเมืองของนักการเมืองและข้าราชการประจำนั้นแตกต่างกัน และส่งผลให้ผลประโยชน์ในทางการเมือง ในเชิงอำนาจ * นั้นแตกต่างกัน นักการเมืองเมื่อได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เข้าสู่อำนาจทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การได้รับตำแหน่งทางการเมืองในฝ่ายบริหาร ย่อมมีวัตถุประสงค์ที่จะเข้าควบคุมกำกับดูแลและตรวจสอบการปฏิบัติงานของข้าราชการประจำ การแสดงออกของนักการเมืองจึงเป็นลักษณะของการแสวงหาอำนาจ ในขณะที่ข้าราชการประจำนั้นต้องการเพิ่มอำนาจต่อรองกับนักการเมือง เพิ่มบทบาทและความสำคัญ โดยต้องการ ควบคุมนักการเมืองในการเข้าสู่อำนาจทางการเมือง

ความแตกต่างของจุดประสงค์ทางการเมือง ของนักการเมืองและข้าราชการประจำนั้น มีผลต่อการแสดงทัศนคติและความเห็นในประเด็นที่ทำการศึกษา ซึ่งมีค่าความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ สรุปประเด็นได้ดังนี้

1. นักการเมืองเห็นว่าการกำหนดการเลือกตั้งควรจะเป็นหน้าที่ของประชาชน มากกว่าข้าราชการ เพราะการกำหนดให้ประชาชนทุกคนต้องไปเลือกตั้งนั้น มีผลดีต่อการเลือกตั้งของนักการเมือง ทำให้ประชาชนออกไปเลือกตั้งมากกว่าเดิม โดยที่นักการเมืองไม่ต้องชักจูงหรือเชิญชวน (ทั้งทางที่สุจริตและทุจริต) ให้ออกไปใช้สิทธิ และเป็นหลักประกันว่าประชาชนจะต้องออกไปใช้สิทธิมากขึ้นโอกาสที่จะได้รับการเลือกตั้งจึงมีมากขึ้น ในขณะที่ข้าราชการประจำเห็นว่า เป็นการจำกัดและควบคุมการใช้กลวิธีการทุจริตการเลือกตั้งให้ทำได้ยากยิ่งขึ้น ทำให้นักการเมืองที่มีพฤติกรรมในการซื้อสิทธิขายเสียงนั้น ไม่สามารถเข้าสู่อำนาจทางการเมืองได้ แต่อย่างไรก็ตามนักการเมืองเห็นด้วยกับประเด็นนี้มากกว่าข้าราชการประจำ น่าเชื่อว่าประเด็นการปฏิรูปการเลือกตั้งประเด็นนี้ น่าจะส่งผลดีให้กับนักการเมืองมากกว่าข้าราชการประจำ

* ในการวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างผลประโยชน์ในทางการเมือง ระหว่างนักการเมืองและข้าราชการประจำ ในบทที่ 5 นี้ จะพิจารณาเฉพาะความสำคัญในเชิงอำนาจเท่านั้น เพราะมีความสำคัญในเชิงการเมือง เพราะมีการแสดงออกถึงการแสวงหาอำนาจและการพิทักษ์รักษาอำนาจที่ชัดเจน

2. นักการเมืองเห็นด้วยว่าควรใช้วิธีการเลือกตั้งแบบเสียงข้างมากรอบเดียว (หรือแบบเต็ม) มากกว่าข้าราชการประจำ ทั้งนี้การเลือกตั้งแบบวิธีเดิมนี้นี้เป็นแบบวิธีการเลือกตั้งที่คุ้นเคยกับการเลือกตั้งในหลาย ๆ ครั้งที่ผ่านมา นักการเมืองย่อมที่จะมีแผนการเลือกตั้งและกลวิธี (ในแบบที่สุจริตและทุจริต) สามารถชนะการเลือกตั้งได้มากกว่า ในขณะที่ข้าราชการประจำเห็นว่าแบบวิธีการเลือกตั้งนี้ เป็นจุดอ่อนและมีช่องว่างสำหรับนักการเมืองในการทุจริตการเลือกตั้ง ตลอดจนการใช้อำนาจทางการเงิน สามารถชนะการเลือกตั้ง เข้าสู่อำนาจทางการเมืองอย่างง่ายดาย แต่อย่างไรก็ตามนักการเมืองเห็นด้วยกับประเด็นนี้มากกว่าข้าราชการประจำ น่าเชื่อว่าประเด็นการปฏิรูปการเลือกตั้งประเด็นนี้ น่าจะส่งผลดีให้กับนักการเมืองมากกว่าข้าราชการประจำ

3. นักการเมืองเห็นด้วยว่า รัฐควรสนับสนุนพรรคการเมืองในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง มากกว่าข้าราชการประจำ เพราะเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง และเกิดความเท่าเทียมกันระหว่างพรรคการเมืองเล็กและพรรคการเมืองใหญ่ ในขณะที่ข้าราชการประจำเห็นว่าเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณของรัฐโดยไม่จำเป็น และเห็นว่าการกระทำดังกล่าวจะทำให้การเลือกตั้งบริสุทธิ์ยุติธรรมได้หรือไม่ แต่อย่างไรก็ตามนักการเมืองเห็นด้วยกับประเด็นนี้มากกว่าข้าราชการประจำ น่าเชื่อว่าประเด็นการปฏิรูปการเลือกตั้งประเด็นนี้ น่าจะส่งผลดีให้กับนักการเมืองมากกว่าข้าราชการประจำ

4. นักการเมืองเห็นด้วยว่า ควรจะมีการตรวจสอบการเงินของพรรคการเมืองอย่างเข้มงวดมากกว่าข้าราชการประจำ เพราะเป็นการทำให้นักการเมืองที่ชนะการเลือกตั้งนั้น เกิดความโปร่งใสและเกิดความชอบธรรม และเป็นการสกัดกั้นการทุจริตในการเลือกตั้งของนักการเมืองฝ่ายตรงข้าม แต่สำหรับข้าราชการประจำ ไม่แน่ใจว่ากระบวนการตรวจสอบและติดตามการใช้จ่ายในการเลือกตั้งนั้น จะสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ และนักการเมืองย่อมที่จะมีวิธีการในการหลบเลี่ยงปิดบังค่าใช้จ่ายที่เป็นจริงอย่างแยบยล แต่อย่างไรก็ตามนักการเมืองเห็นด้วยกับประเด็นนี้มากกว่าข้าราชการประจำ น่าเชื่อว่าประเด็นการปฏิรูปการเลือกตั้งประเด็นนี้ น่าจะส่งผลดีให้กับนักการเมืองมากกว่าข้าราชการประจำ

5. นักการเมืองเห็นด้วยกับ การออกกฎหมายกำหนดโทษผู้ทุจริตในการเลือกตั้งโดยเฉพาะผู้รับสมัครเลือกตั้งเป็นค่าปรับจำนวนมาก น้อยกว่าข้าราชการประจำ เพราะเป็นประเด็นที่นักการเมืองเสียประโยชน์จากกฎหมายดังกล่าว ในแง่การที่ไม่สามารถใช้กลวิธีต่างๆ ในการเลือกตั้ง (ในแบบที่สุจริตและทุจริต) ที่จะเป็ประโยชน์แก่ตนเองได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งยังไม่สามารถใช้อิทธิพลตลอดจนอำนาจทางการเงินชี้นำการเลือกตั้งได้อีกด้วย ในขณะที่ข้าราชการ

ประจำเห็นว่าเป็นประเด็นนี้เป็นผลดีและเป็นประโยชน์ต่อการเลือกตั้ง ในการควบคุมพฤติกรรม และลงโทษนักการเมืองที่ปฏิบัติไม่ถูกต้องตามกฎหมาย และใช้กลไกในการเลือกตั้ง จึงน่าจะเชื่อว่าประเด็นการปฏิรูปการเลือกตั้งประเด็นนี้ น่าจะส่งผลดีให้กับข้าราชการประจำมากกว่านักการเมือง

6. นักการเมืองเห็นด้วยกับการแยกอำนาจนิติบัญญัติ กับอำนาจบริหารออกจากกัน ส.ส. จะเป็นรัฐมนตรีมิได้ น้อยกว่าข้าราชการประจำ เพราะการที่ ส.ส. ไม่สามารถเป็นรัฐมนตรีได้นั้น เป็นการรื้อถอนอำนาจของ ส.ส. ในการเข้าสู่อำนาจฝ่ายบริหาร ในขณะที่ข้าราชการประจำเห็นด้วยว่า ควรจะให้ ส.ส. ทำหน้าที่ในฝ่ายนิติบัญญัติเท่านั้น ไม่ควรเข้ามายุ่งเกี่ยวในงานของฝ่ายบริหารซึ่งจะทำให้การถ่วงดุลย์อำนาจบริหารของรัฐเป็นไปอย่างสมดุล และลดปัญหาการแทรกแซงอำนาจทางการเมืองในระบบราชการ แต่อย่างไรก็ตามประเด็นนี้เป็นประเด็นที่ชัดเจนว่า ส.ส. จะถูกจำกัดอำนาจหน้าที่และสิทธิในทางการเมือง ซึ่งในประเด็นนี้ข้าราชการประจำเห็นด้วยมากกว่าข้าราชการประจำ น่าเชื่อว่าประเด็นการปฏิรูปการเลือกตั้งประเด็นนี้ น่าจะส่งผลดีให้กับข้าราชการประจำมากกว่านักการเมือง

ผลจากการศึกษาข้างต้นพบว่าทั้งนักการเมืองและข้าราชการประจำ มีความเห็นร่วมกันว่าวิธีการเลือกตั้งและการบริหารการเลือกตั้งของไทยนั้น สมควรที่จะมีการปฏิรูปเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องความถูกต้องชอบธรรมในการเข้าสู่อำนาจทางการเมืองของรัฐ แต่แนวทางในการปฏิรูปการเลือกตั้งนั้น ทั้งสองกลุ่มมีความเห็นที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งเป็นเพราะทั้งสองกลุ่มนั้นมีจุดประสงค์หลักทางการเมืองที่แตกต่างกัน และจุดประสงค์หลักทางการเมืองนี้เองเป็นที่มาของผลประโยชน์ทางการเมืองที่แตกต่างกันออกไป ในประเด็นการศึกษานั้นเป็นตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงผลประโยชน์ในทางการเมือง ซึ่งมีความชัดเจนในเรื่องของผลประโยชน์เชิงอำนาจ เพราะต่างฝ่ายต่างต้องการซึ่งผลประโยชน์ในลักษณะของอำนาจ ที่จะสามารถถ่วงดุลย์ หรือตัดทานอีกฝ่ายหนึ่งได้ ฉะนั้นแนวทางในการปฏิรูปการเลือกตั้งของทั้งสองฝ่าย จึงมีผลที่แตกต่างกันตามผลประโยชน์ของทั้งสองกลุ่ม ที่แตกต่างกันนั่นเอง ซึ่งจะได้อธิบายถึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการประจำและนักการเมือง ในรายละเอียดบทที่ 6 ต่อไป